

Mare

'Ik duwde mijn SM
in ieders gezicht'

Pagina 11

“談，我說什麼？
不是一步，而是
一大躍進！”

Pagina 2

Koraalriffen krijgen
optater na optater.
Zijn ze nog te redden?

Pagina 7

Gastschrijver Alfred
Schaffer gaat steeds
geëngageerder dichten

Pagina 9

Aantal Engelstalige bachelors in Leiden is verdubbeld

De Leidse universiteit wordt steeds Engelstaliger. Al meer dan de helft van de vakken wordt in het Engels gedoceerd, en het aantal Engelstalige bachelors is dit jaar bijna verdubbeld. Op de werkvloer pakt het niet altijd goed uit.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Een korte check op de Studiegids-site: van de 4618 vakken die de universiteit aanbiedt, hebben er 2754 Engels als onderwijstaal. Bijna zestig procent. Een stuk meer dan de 1671 vakken die in het Nederlands worden gegeven (36 procent). De overige vier procent bestaan uit vakken in het Spaans, Frans, Duits, Italiaans, Chinees, Japans, en Portugees.

Tachtig procent van de 273 aangeboden masteropleidingen- en specialisaties zijn volledig Engels, dus het leeuwendeel van de Engelse vakken wordt daar gegeven. Maar op bachelorniveau rukt het Engels ook op: er zijn dit jaar vijf Engelstalige trajecten gestart. Dat brengt het totaal nu op 11 van de 59 opleidingen – bijna een verdubbeling.

Even opsommen. Het bachelortraject Internationale Betrekkingen en Organisaties (IBO) van politologie, vertrok uit Leiden en werd International Relations and Organizations (IRO) in Den Haag. Daar

begon dit jaar ook de bachelor Security Studies. In Leiden kreeg Geesteswetenschappen een Engelstalige track van kunstgeschiedenis: Arts, Media and Society. Daarnaast startte ook de Engelstalige versie van filosofie, genaamd Philosophy: Global and Comparative Perspectives. En bij de faculteit Archeologie kiezen studenten in het eerste jaar of ze in het Nederlands of Engels onderwijs krijgen.

Er komt nog meer aan. Archeologie start volgend jaar met de nieuwe opleiding Heritage and Society. En het bestuur van culturele antropologie en ontwikkelingssociologie werkt aan plannen om een Engelstalige variant aan te kunnen bieden. Al blijft het wel mogelijk om Nederlands onderwijs te volgen, meldt opleidingsdirecteur Jan Jansen: 'We werken aan een *mixed mode*-variant met ook heel veel ruimte voor Nederlandstalige studenten.' Eerstejaars kunnen kiezen voor werkgroepen en tentamens in het Nederlands en later ook hun scriptie in het Nederlands schrijven. De plannen worden binnenkort voorgelegd aan het faculteitsbestuur.

Kortom, de internationalisering voltrekt zich in rap tempo. 'De Universiteit Leiden bereidt zich voor op een verdere groei van internationale studenten', staat in de onderwijsvisie. 'Steeds meer studenten zoeken een opleiding in het buitenland en velen van hen hebben hun zinnen

gezet op één van de top-100-universiteiten.'

'Heel eerlijk: het is een overlevingsstrategie', zegt Marion Boerse, opleidingsdirecteur van kunstgeschiedenis. 'De bekostiging van universiteiten is gebaseerd op groei, maar ook aan groei zit grenzen. Om het hoofd boven water te houden, red je het niet met Nederlandse studenten. Er zijn inhoudelijke overwegingen voor het opstarten van onze Engelstalige opleiding, maar het heeft ook met verdienmodellen te maken.' Dat staat soms 'haaks op wat er op de werkvloer gebeurt', zegt ze, 'maar het is toch je baan. Je wilt niet dat je op den duur dertig procent van je personeel moet ontslaan.'

Bij het opstarten kwamen 'behoorlijk wat kinderziektes' kijken, maar de opleiding trok in het eerste jaar wel 45 nieuwe studenten. 'We zitten dus op meer dan tachtig, wat ons nu marktleider maakt. We zijn de UvA voorbij.'

Maar over sommige dingen is 'onvoldoende nagedacht'. 'Wat hiervoor vanzelfsprekend was, gaat nu wel veel moeilijker. Vroeger leerden studenten elkaar automatisch kennen, nu niet. Er ontstaat minder snel een *community*, daar moeten we over nadenken.'

Ook elders verloopt de overgang niet geruisloos. Plannen van de bètafaculteit om sterrenkunde, natuurkunde en informatica volledig Engelstalig te maken werden eerder dit jaar door de faculteitsraad

weggestemd. De raadsleden maakten zich zorgen over toegankelijkheid voor Nederlandse studenten en vonden dat - aangezien de master al helemaal Engels is - de bachelor een soort 'overgangsfase' moet zijn waarin langzaam van het Nederlands naar het Engels wordt overgeschakeld.

Martijn Janse van de studentenpartij ONS stemde ook tegen. 'Het is ook een capaciteitsprobleem. Natuurkunde is nu al geëxplodeerd qua studentaantallen. Er moet nagedacht worden over *housing*. Nu slapen internationale studenten in tentjes, dat kan gewoon niet.'

Toch is het Engels niet te stuiten, denkt Jan Kolen, vice-decaan van de faculteit Archeologie. 'Ik weet dat er een lobby is om het Nederlandstalig onderwijs weer in te voeren, maar voor bepaalde disciplines is het een achterhoedegevecht.' Bij zijn faculteit kunnen eerstejaars nu kiezen tussen Nederlands- en Engelstalig onderwijs. Daarna is al het onderwijs Engels, al kan een student wel op verzoek geschreven werk in het Nederlands doen.

Toch werden studenten aanvankelijk afgeschrikt, ondervond hij. 'We zijn te snel geweest met het idee van honderd procent Engelstalig. Daar zijn we van teruggekomen. Je bent wel een Nederlandse universiteit, die hier is geworteld en een belangrijk marktaandeel moet hebben. We merkten dat een niet nader te noemen andere academie adverteerde met: in Leiden kan je

beter niet studeren, want het is er internationaal. Als je Nederlandse archeologie wilt leren, moet je hier zijn. Dat klopte natuurlijk niet, maar studenten met koudwatervrees zijn toch naar andere universiteiten gegaan, al is dat inmiddels gecorrigeerd. We zijn namelijk actiever gaan werven met de mogelijkheid om in het Nederlands onderwijs te volgen.'

Maar het vakgebied is nu eenmaal internationaal, meent hij. 'De Nederlandse academische archeologie is van hoog niveau. Dan begeef je je onmiddellijk in een internationale gemeenschap. Veel wetenschappers werken buiten Nederland en publiceren in *Nature* en andere toptijdschriften. Als je ambities hebt kan het niet anders, dan dat je staf overwegend niet-Nederlands is. Ik begin onderhand een van de uitzonderingen te worden. Met internationale docenten, promovendi, postdocs en studenten kun je niet uitsluitend in het Nederlands onderwijs geven.'

Ook Boerse verwacht dat de opmars van het Engels doorzet. 'Als het financieringssysteem zo blijft, blijven universiteiten onderling concurreren. Dat eindigt pas als we opleidingen durven te verdelen: bijvoorbeeld kunstgeschiedenis naar Amsterdam, Nederlands in Leiden. Dat is een enorme afslanking, waarbij je moet kijken waar de sterkte zit per universiteit. Maar dit wordt al twintig jaar geopperd.'

> Hoe is het niveau? Zie pagina 5

LITERAIR TALENT OPGELET!

Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Ook dit jaar weer: de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd! Win €250, €75 of €50 aan boekenbonnen. Oproep van auteurs en juryleden Christiaan Weijts en Arjen van Veelen (vrij naar Julian Barnes): "You put together two people that have not been put together before". Mail je verhaal (max. 1500 wrd) voor 8 december naar: redactie@mare.leidenuniv.nl Deelname alleen voor Leidse studenten.

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Boekhandel
Kooyker

Bandirah Pagina 12

無評

大躍進

近期，在我們國家西部的一間大學充滿陽光的談判室里，校長緊張無比。校長嘮叨“我們造成了一個怪物！白忙了半天啊。”談判桌上有一篇報告關於教育的英語化。校長神色流淚把報告扔了。在報告第一部分校長概括：“一般學生認為他們的英語‘比一般學生好’，其實，為了上大學，他們的英語水平還不夠。”

結果二：這個政策讓院校勉強地換語言，而目前誇口地譴責教育界與社會之間的差距。

結果三：每個荷蘭大學都越來越使用英語，所以這所大學沒有機會走在它對手的前面。

折回去原來的樣子吧？當然，不太適合一所又很有抱負又看重國際的大學。怎麼走在其他大學的前面呢？校長絕望地打開《大自然》的新版。第一篇文章是張所寫的，還有其他被嚴港、涓清福、江明、劉凱寫的文章，校長在想。

校長發現了，因為英國脫歐和特朗普，美國和英國都搬起石頭砸自己的腳了，所以教育界給它們大學的推薦越來越少。再者，中國人占科學的主導地位，除非他們會提高他們大學的教育。

校長決定了：“他媽的英語！如果學生的外語水平還不足，那，我們讓他們學一個全新的語言吧！來近一步！誒，我說什麼？不是一步，而是一大躍進！”

校長趕快撥打給教育部主任：“漢語呢？不太難學吧？” **VERTALING: DAVID VAN SCHRIJK**

L2551 2017

De Grote Sprong Voorwaarts

DOOR BART BRAUN De zonovergoten bestuurskamer van een universiteit in het westen des lands, ergens in de nabije toekomst. De rector magnificus zit met de handen in het haar.

‘We hebben een monster geschapen’, mompelt de bestuurder. ‘En het was allemaal voor niks.’

Op de bestuursafel ligt een rapport dat volkomen duidelijk is, over de verengelsing van het onderwijs. Na een laatste, verdrietige blik verdwijnt het in de prullenbak.

‘De gemiddelde student denkt dat ‘ie veel beter Engels kan dan de gemiddelde student’, vat de rector het eerste gedeelte samen. ‘Maar eigenlijk is het Engels helemaal niet goed genoeg om op universitair niveau mee te draaien.’

Conclusie 2: diezelfde politiek die de universiteiten dwong om razendsnel om te schakelen naar een andere taal, veroordeelt nu luidkeels de kloof tussen academie en samenleving.

Conclusie 3: omdat alle andere Nederlandse universiteiten net zo hard verengelsen, heeft deze universiteit netto geen enkele voorsprong gehaald op de concurrentie.

Terugdraaien dan maar? Dat past een ambitieuze, internationaal gerichte universiteit niet, natuurlijk. Hoe blijf je de andere universiteiten nou wél een stap voor? Vertwijfeld slaat de rector de laatste *Nature* open. Het openingsartikel is van Zhang et al. Er staan ook artikelen in van mensen die Gang Yan, Juat Chin Foo, Ming Jiang en Kai Liu heten. Hmmm.

Nu de VS en het Verenigd Koninkrijk allebei zichzelf in de voet geschoten hebben met Trump en Brexit, kan dat hun gidsfunctie in universiteitsland geen goed doen, besefte de rector. De Chinezen domineren de wetenschap al, maar als ze dat straks vanuit hun eigen universiteiten gaan doen...

‘Fuck Engels!’, besluit de rector. ‘Als de studenten dan toch niet goed genoeg zijn in een vreemde taal, kunnen we ze net zo goed een compleet nieuwe taal leren! We gaan gewoon nog een stap verder! Wat zeg ik? Geen stap, maar een Grote Sprong Voorwaarts!’

De rector drukt de sneltoets op zijn telefoon in, en krijgt een opleidingsdirecteur aan de lijn. ‘Zeg, dat Chinees, hè? Dat is niet zo heel moeilijk te leren, toch?’

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl

E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl

De redactie is op vrijdag gesloten.

Oplage circa 15000

Redactie

Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl

Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Marleen van Wesel h.g.van.wesel@mare.leidenuniv.nl

Melle Peters (stagiair) m.t.peters@umail.leidenuniv.nl

Medewerkers

Femke Blommaert · Mattijn de Groot · Holger Gzella ·

Monica Preller · Marit de Roij · Benjamin Sprecher ·

Susan Wichgers

Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan

Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl

Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie

Art direction en vormgeving Marcel van den Berg

Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties Bureau van Vliet B.V.

Postbus 20 2040 AA Zandvoort

Telefoon 023 - 571 47 45

Redactieraad

Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) · Prof. dr. F. Israel (vice-

voorzitter) · Dr. Hans Vollaard (secretaris) · Maxim Allaart ·

Asel Arykbaeva · Joline Cramer · drs. Bart Funnekotter ·

Marlou Grobben · drs. Malou van Hintum · mr. Folkert

Jensma · Josephine Say · Prof. dr. Nico Schrijver

Jaarabonnementen

Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m

juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd

krijgen door €35 over te maken op IBAN

NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden

(o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en

vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres

te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.

Studenten betalen €25.

Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het

studentnummer vermelden.

Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending

redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272.

Column

Een onvergeeflijke fout

Een tijdje terug ving ik een telefoongesprek van een medestudent op. Het zal inmiddels een halfjaar terug geweest zijn, maar het voelt als de dag van gisteren. Soms word ik 's nachts badend in het zweet wakker van de herinnering. ‘Nee, ik moet nu echt ophangen’, zei het meisje. ‘Ik ben op school en mijn les begint zo.’

Een onvergeeflijke fout.

Ik hoor het wel vaker. Te vaak. Studenten die nog ‘huiswerk’ moeten maken of gaan leren voor hun ‘proefwerk’. Het betreft hier niet alleen eerstejaars die net begonnen zijn met hun studie, maar ook masterstudenten die nog in de waan zijn dat ze hun middelbare school nooit verlaten hebben. Van een docente aan de rechtenfaculteit hoorde ik laatst zelfs dat ze wel eens wordt aangesproken met ‘juf’. Ze doet niet eens meer moeite om daar iets aan te veranderen.

Een deel van de verklaring ligt ongetwijfeld in het schoolser worden van de universiteit. Studenten worden veel meer aan het handje genomen met verplichte aanwezigheid, deeltentamen en wekelijkse opdrachten die door docenten worden nagekeken.

Het verschil met school is vaak met het blote oog niet meer waarneembaar, dus is het ook niet verwonderlijk dat studenten moeite hebben het te zien.

Voor sommigen is het juist een principekwesie geworden. Toen ik nog op school zat volgde ik met een vriend een paar vakken aan de universiteit. Allebei waren we verbijsterd dat er in de werkcolleges aan de deur werd gecontroleerd of iedereen de opdrachten gemaakt had. Studenten die dat niet gedaan hadden werd de toegang geweigerd. Deze vriend noemt de universiteit jaren later nog steeds regelmatig school, omdat hij niet vindt dat het veel meer voorstelt dan dat.

Deze fanatici vormen natuurlijk wel een minderheid. De meeste studenten die hun middelbareschooljargon nog altijd gebruiken, doen dat zonder voorbedachte rade. Veel

van hen zullen waarschijnlijk nog bij hun ouders wonen. Er zijn er ook die het juist expres doen om niet pretentieus of elitair over te komen. Alsof je je auto een fiets gaat noemen om maar niet snobistisch te lijken.

En dat terwijl de terminologie er wel degelijk toe doet. Universiteiten zijn fundamenteel andere instellingen dan scholen. Het zijn onderzoeksinstituten waar daarnaast ook onderwijs wordt gegeven. Het wordt studenten idealiter in hun eerste colleges duidelijk gemaakt dat ze niet komen om te leren hoe het zit, maar hoe ze zelf kunnen uitzoeken hoe het zit. Niet de overdracht van kennis, maar de creatie van nieuwe kennis staat centraal.

Het gebruik van termen als school en les schept hierover verkeerde verwachtingen. Wanneer studenten deze woorden onderling bezigen, creëren ze automatisch een mindset waarin de universiteit weinig verschilt van eerdere onderwijsinstellingen die ze hebben bezocht. Waarin de kennis ze in hapklare brokjes gevoerd wordt, wat haaks staat op het idee van de universiteit. De realiteit kan dan tegenvallen.

Het zijn vaak deze studenten die klagen dat hun vakken te vaag zijn en die hun studie vinden tegenvallen. Voor tentamens halen ze hoge cijfers, maar met essays of onderzoeksopdrachten hebben ze meer moeite. Vreemd is dat niet. Als je niet begrijpt waar je precies mee bezig bent, kun je dat ook niet goed doen. Denk maar aan de eerste keer dat je uSis opende zonder te weten hoe of wat. Toegegeven, in het geval van uSis weet je dat nog steeds niet, maar heb je inmiddels wel een vaag idee van waar je naar op zoek bent. Wanneer je je college een les noemt daarentegen is het je niet helemaal duidelijk waar je voor wordt opgeleid en hoe dat proces in zijn werk gaat. Noem het bestje dus gewoon bij het naamje. Het is voor je eigen bestwil.

MARIT DE ROIJ is student geschiedenis en Russische studies

Mensen

Dood door software

Kunstmatige intelligentie gaat ons op de korrel nemen

Is het gevaarlijk dat je koelkast zelf nadenkt? De Amerikaanse expert Jay Tuck vindt van wel. 'Apparaten zijn niet boos of verdrietig, maar voeren hun taak uit. Zo kunnen ze botsen met mensen.'

DOOR VINCENT BONGERS Kunstmatige intelligentie verandert onze wereld, en niet alleen ten goede, stelt de Amerikaanse journalist, schrijver en filmmaker Jay Tuck (1945). Sterker nog: zelfdenkende en -lerende machines brengen ons in grote problemen. 'Als we niet oppassen, gaat kunstmatige intelligentie ons vermoorden.'

Vrijdag geeft Tuck in de Stadsgehoorzaal een lezing op de technologieconferentie Brave New World. 'Kunstmatige intelligentie is software die zichzelf schrijft, en die zich blijft aanpassen. En na vijf of zes van die aanpassingen is het zelfs voor een specialist onmogelijk om te achterhalen wat er nu precies is veranderd. We raken de controle kwijt. De machines doen straks niet meer wat we willen.'

Als correspondent volgde Tuck de Eerste en de Tweede Golfoorlog van zeer nabij. Hij zag het slagveld veranderen. Van kruisraketten naar smartbombs, en nu al een tijdje killerdrones. En die zelfvliegende apparaten gaan binnenkort zelf beslissen over leven en dood.

'Iedereen kent de Predator-drone van televisie, maar dat ding is al twintig jaar oud, en gaat nu langzamerhand uit dienst. De nieuwste generatie drones van het Amerikaanse leger is al in gebruik: de Northrop Grumman X-47B. Dat is een ingeniëus apparaat. Op de bovenkant zitten camera's die de lucht boven

De Northrop Grumman X-47B: deze 'onzichtbare' drone filmt de lucht boven zich en vertoont die beelden vervolgens op een led-scherm aan de onderkant. Foto Northrop Grumman

het toestel filmen. De onderkant is bedekt met een led-scherm waarop die opnamen worden vertoond. Zo is het onbemande vliegtuig niet te zien vanaf de grond.

'Dat is al *sophisticated*, maar wat veel belangrijker is dat er in die nieuwe drones ook software zit die *kill decisions* kan nemen: het vliegtuig besluit zelf wie een bom op zijn dak krijgt. Het zijn programma's die kunnen leren en inspelen op veranderende situaties. Het idee is

dat software de situatie beter kan inschatten, dan een persoon ergens in een container in de VS met een joystick in de hand. Het is nu nog verboden, maar het Pentagon wil de drones graag zelf laten beslissen,

'Dit kan echter enorm fout gaan en dat is al bijna een keer gebeurd. De TALON SWORDS is een Amerikaanse drone op rupsbanden, uitgerust met kanon en raketten. Bij een demonstratie voor generaals en hoogwaardigheidsbekleders raakte

de controle over de machine verloren. De wapens van de drone waren op het publiek gericht. Gelukkig was er een militair die het ding als een *American football player* wist te tackelen.'

Maar het gaat zeker niet alleen om militaire software, waarschuwt Tuck. 'Om ons heen worden apparaten ook steeds slimmer. Beurshandelaren zijn allang niet meer bepalend in de financiële wereld, maar slechts figuranten in een film.

Computernetwerken verrichten de belangrijke transacties. Daar zie je weer dat verlies van controle.'

Vaak denken mensen bij rampen met kunstmatige intelligentie aan *The Terminator*, in die film wordt het computernetwerk Skynet zelfbewust en poogt vervolgens de mensheid uit te roeien. 'Dat is Hollywood, daar komt emotie bij kijken. Apparaten met kunstmatige intelligentie zijn niet boos of verdrietig, ze willen hun taak uitvoeren, en blijven zich aanpassen om dat zo goed mogelijk te doen. Op die manier kunnen ze in botsing komen met mensen. Als we nu kunstmatige intelligentie gaan gebruiken om het milieuprobleem aan te pakken, dan kunnen ze wel eens gaan beslissen dat, jij met je te vieze auto, de weg versperd moet worden. En de technologie zit overal in. Dat is ook het gevaar van *the internet of things*. De koelkast en je toaster gaan straks zelf nadenken, dat kan nare gevolgen hebben. En de stekker uit het apparaat trekken is niet afdoende meer. Computers praten allang niet meer vooral met ons, maar met elkaar. Alle informatie wordt uitgewisseld en komt op allerlei plekken in de wereld terecht.'

Wat kunnen we dan wel doen? 'Daar is lastig antwoord op te geven. Je zou een ethisch component kunnen toevoegen aan de zelflerende programma's: ze morele afwegingen te laten maken. Maar dat is moeilijk en daar schuilt ook weer gevaar in. De bedrijven en specialisten die zich met kunstmatig intelligentie bezig houden, hebben ook nog geen oplossing.'

Conferentie Brave New World Stadsgehoorzaal, 2 en 3 november Jay Tuck spreekt vrijdag om 15.30 uur, zie bravenewworld.nl

Frutti di Mare

Alleen een lichte preses past in De Plons

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Kijk, een briefje van prinses Beatrix', zegt Scott Kannekens (27, afgestudeerd bij geschiedenis) van de archiefcommissie van studentenvereniging Asopos de Vliet. 'Het archief was eigenlijk een enorm rommelhok.' Op het papiertje in zijn hand meldt de prinses zich af, in licht vervaalde letters, wegens naderende examens. Het is te zien op de lustrumexpositie van Asopos de Vliet, die woensdag werd geopend in de Oude UB.

Asopos werd 55 jaar geleden opgericht. 'De Vliet, waar prinses Beatrix lid was, bestond al sinds 1905. De fusie volgde in 1974. Daarover lagen we flink in de clinch met Njord', weet Kannekens. 'De Vliet was eigenlijk een subvereniging van het corps. Een deel van de dames

vertrok dan ook naar Njord.'

De rivaliteit is trouwens al zo oud als Asopos zelf. 'Het begon namelijk met een groep heren die wel wilden roeien, maar niet bij het corps wilden.' Al in 1966 volgde het eerste nationale kampioenschap.

De eerste vrouwelijke roeiers waren zogenoemde fuifroeiers. Kannekens: 'Tegenwoordig: competitieroeiers, die voor hun plezier trainen. Wedstrijdroeien, daarvan ging je zweten, zo iets smerigs betaamde een dame niet.'

Buiten de vitrines staat de Plons, een houten skiff uit 1923. 'Die kwam mee met de fusie', vertelt Rens Cassée (24, archeologie). 'Een eenpersoonsboot voor licht tot middelzwaar gewicht. Tegenwoordig worden ze vaak van kunststof gemaakt.' Maar deze is nog prima te gebruiken. 'Dat

gebeurt ook echt, bij de preses-skiff, de roeiwedstrijd voor alle voorzitters. Alhoewel: de laatste jaren zijn onze voorzitters te zwaar. Maar een lichte preses moet zeker roeien met de Plons. Daarover hebben we ooit een motie aangenomen.'

De tentoonstelling belicht ook de successen uit de jaren zeventig en tachtig. 'Bart de Bruin en Frans van der Steen waren in die tijd haast non-stop Nederlands kampioen', vertelt Kannekens. De Bruin heeft de meeste 'blikken' (medailles) van Asopos: 63. Een oranje jasje, met Olympische ringen, is van Ed Maan, die in 1972 als reserve mee was naar München. Andere jasjes zijn paarse vodjes. 'Het is een traditie om je jasje door te geven', legt Kannekens uit. Hij slaat er eentje open. Er staan jaartallen in gebor-

duurd van 1982 tot 2009. 'Die van mijzelf kwam uit 1962.'

Bij de dames is Jacomine Ravensbergen trouwens recordhouder 'blik trekken'. Haar clubsjaal uit de jaren tachtig ligt in de vitrine, net als een badge van de FISA, de internationale roeibond. 'Daar is ze commissioner voor vrouwenroeien. En Ed Maan is nog altijd coach bij burgerroeivereniging Die Leythe. Veel roeiers blijven nog lang actief in de roeiwereld', zegt Kannekens.

Rond de eeuwwisseling werd roeien tijdelijk minder populair. Kannekens: 'Het was zelfs zo erg, dat er gedacht werd over meer samenwerking tussen Njord en Asopos.' Tegenwoordig kunnen de twee verenigingen prima met elkaar overweg, op bestuurlijk niveau in elk ge-

val. 'Zij zijn nog altijd de corporalen, in de stad. En wij de knorren op Schiphol-Zuid, volgens hen', zegt Kannekens. Inmiddels gaat het weer goed, met die knorren. 'Ward van Zeijl roeit dit jaar zijn tweede WK. En Boudewijn Röell won brons met de Holland Acht op de Olympische Spelen van 2016. We hebben gevraagd of we z'n medaille mochten lenen. Dat vond hij prima.'

Net als een bronzen pizzadoos. 'In aanloop naar wedstrijden bestond Boudewijns dieet uit tonijnpizza's. Na z'n bronzen plak, benaderden z'n teamgenoten Dr. Oetker, die speciaal een pizzadoos voor hem liet maken.'

Lustrumexpositie Asopos de Vliet, Oude UB, Rapenburg 70, t/m 26 januari

Van links naar rechts: prinses Beatrix opent Asopos de Vliet in 1974, de eerste nationale overwinning van de Lichte Acht in 1966 en Ed Maan met skiff in 1972.

Nieuws

Diploma misschien vervalst

Een 41-jarige vrouw moest maandag in Den Haag voor de rechter verschijnen, omdat zij een diploma van de Universiteit Leiden vervalst zou hebben. De vrouw zou voor een arbeidsvoorwaardengesprek een bachelordiploma van Pedagogische Wetenschappen hebben ingediend bij ROC Mondriaan, terwijl zij deze opleiding nooit heeft gevolgd of voltooid. Haar wordt valsheid van geschrifte ten laste gelegd. De uitspraak volgt nog.

Meer studenten

De bachelorinstroom aan Nederlandse universiteiten groeit met tien procent. Dat blijkt uit de voorlopige inschrijfcijfers voor het huidige collegejaar, die de Vereniging van Universiteiten (VSNU) afgelopen vrijdag bekendmaakte. De groei komt vooral doordat er meer vwo'ers hun diploma haalden. Daarnaast zijn er wat meer schakelstudenten vanuit het hbo. Het absolute aantal internationale studenten steeg ook iets, maar hun percentage onder de instromers bleef vergelijkbaar met vorig jaar: rond de twintig procent. In totaal zijn er dit collegejaar zo'n 273.000 studenten aan Nederlandse universiteiten, een groei van ruim drie procent.

Gouden Speld

Hoogleraar Jos van den Broek ontving afgelopen vrijdag bij zijn afscheidsymposium een Gouden Speld van Verdiensten van de gemeente Leiden, uit handen van burgemeester Henri Lenferink. Van den Broek promoveerde in 1981 aan de Universiteit Leiden, waar hij in 2006 benoemd werd tot hoogleraar Wetenschapscommunicatie. Daarnaast vervulde hij verschillende bestuursfuncties in de stad. Zo is hij momenteel voorzitter van de Leidse straatnamencommissie en actief voor het orgeltrappersgilde van de Pieterskerk.

Panji-collectie werelderfgoed

Nieuw werelderfgoed in de Universiteitsbibliotheek: althans, de ruim 250 handgeschreven verhalen over de mythische Javaanse prins Panji worden al langer bewaard in de UB. Afgelopen dinsdag werd bekend dat UNESCO de manuscripten nu erkend als werelderfgoed. Onlangs lanceerde de UB een crowdfundingcampagne om de Panji-collectie te digitaliseren, zodat de verhalen wereldwijd beschikbaar komen voor onderwijs en onderzoek. Bij het ter perse gaan van deze krant was 3.660 van de benodigde 16.300 euro opgehaald. Doneren kan tot 1 december.

Advocaten Dino S. naar Leiden

De advocaten van Dino S. in de liquidatiezaak het Passageproces, Nico Meijering en Christian Flokstra, houden komende dinsdag de J.F.V. Grotius-lezing. Faculteitsvereniging Grotius viert de week erna haar honderdjarig bestaan, met een groot congres over gerechtelijke dwaling en verschillende andere activiteiten. Dinsdag 7 november is er dus alvast een gratis toegankelijke lezing, om 17.00 uur in de Grotiuszaal van het Kamerlingh Onnes Gebouw.

Opedoken opera

Studentenkoor- en orkest Collegium Musicum gaat volgend jaar delen opvoeren van de opera *De Vrijheid*. Dat is een stuk uit 1787, geschreven door de Leimuidense apotheker Jacob Os-dorp de Hase. Het stuk dook pas recent op, en is inmiddels in het bezit van de Leidse universiteitsbibliotheek. De opera gaat over de Leidse oranje-oproer van 1784, en in het stuk gaan de orangisten, patriotten en migranten mekaar op de vuist op de Leidse Oranjes-gracht. Het is onduidelijk of het stuk ooit al eens eerder is opgevoerd.

Geen campuscontact, toch weg

DUWO dwingt 150 bewoners nieuwe woonruimte te zoeken

Oud-studenten zonder campuscontract blijven soms nog heel lang wonen in hun studentenhuis. DUWO wil nu van ze af en dreigt zelfs met rechtszaken.

DOOR LOTTE MIDDENDORP In 2003 verhuisde Jack (40), die vanwege privacyredenen niet met zijn achternaam in de krant wil, naar een mooie studentenkamer in een groot studentenhuis in Leiden. Inmiddels afgestudeerd woont hij daar nog steeds. En als het aan hem lag, bleef hij er nog jaren. 'Ik heb het hier altijd naar mijn zin!'

Dat zit er helaas niet in. Begin dit jaar ontving hij bericht van DUWO. Hij, en ongeveer 150 andere bewoners, moeten binnenkort hun studentenkamer verlaten.

Tegenwoordig kunnen studenten na hun afstuderen niet meer in een woning van DUWO blijven wonen. Eind 2006 werd namelijk het zogeheten campuscontract opgesteld. Zodra een student niet meer ingeschreven staat bij een universiteit, moet hij of zij binnen zes maanden de woning verlaten.

Aangezien Jack en de 150 anderen uit de tijd voor het campuscontract komen, konden zij jaren in hun kamer blijven wonen.

Aan deze jaren komt nu een einde. Begin 2017 kregen deze bewoners bericht van DUWO. Hen werd een keuze voorgelegd: of ze verklaarden dat ze hun kamer binnen zes maanden zouden verlaten, of er zou een rechtszaak tegen hen worden aanspannen.

Een vergelijkbare rechtszaak in Amsterdam had ervoor gezorgd dat een bewoner op grond van dringend eigen gebruik uit zijn studentenkamer van DUWO werd gezet. Hierdoor kozen de meeste bewoners de verklaring te tekenen.

Hans Pluim, vestigingsdirecteur van DUWO Leiden, staat volledig achter dit beleid. 'We willen graag nieuwe studenten kunnen

verwelkomen. Deze oudere bewoners passen simpelweg niet in ons bestemmingsplan'

Het tekort aan studentenkamers is groot. In maart 2016 waren er nog 2000 studenten die een kamer in Leiden zochten. De 150 kamers die nu vrij komen, zijn dus hard nodig, vindt Pluim.

Ook Martine van de Luitgaarden (36) kreeg bericht. Sinds 2006 heeft zij een kamer in een groot studentenhuis in Leiden. 'Voor mij is het gewoon goedkoop wonen.' Martine geeft toe dat de beslissing voor haar wel heel nadelig is, maar vindt het beleid begrijpelijk. 'Het is niet de schuld van DUWO. Ik snap dat er ruimte moet worden gemaakt voor eerstejaars. Soms voel ik mij ook schuldig tegenover huisgenoten. Ik hoor hier niet meer.' Ook Jack toont

begrip. 'Ik vind het erg jammer, maar natuurlijk snap ik het ook wel.'

De timing laat echter wel wat te wensen over. 'Het is wel heel ongelukkig gepland. De woningmarkt is nu heel druk. Nieuwe eerstejaars, expats, internationals, allemaal zoeken ze nu naar woonruimte.' Pluim geeft toe dat DUWO hier niet bij stilgestaan heeft: 'Er moesten wat voorbereidingen worden getroffen, op juridisch en administratief gebied. Toen dat gebeurd was, zijn we gewoon mensen gaan benaderen.'

Hoe de zoektocht naar nieuwe woonruimte gaat? 'Kut', zegt Jack, 'De wachtrij voor een sociale huurwoning is veel te lang en voor veel appartementen moet je vier keer de huurprijs verdienen, daar kom ik simpelweg niet aan. In het ergste geval beland ik onder de brug.'

Ook Martine heeft nog niks gevonden. 'Als ik niets vind, zal ik terug moeten naar mijn ouders.'

Wat betreft nieuwe woonruimte heeft DUWO, volgens Jack, een steekje laten vallen. 'Ik zei nog, geef maar aan waar ik heen kan, ik ben best bereid iets meer te betalen, maar ik moest het zelf maar uitzoeken.' Hans Pluim snapt niet waarom er een tegemoetkoming zou moeten zijn. 'Deze bewoners hebben jarenlang heel goedkoop kunnen wonen, daar hebben ze ontzettend veel geluk mee gehad.'

Op 1 januari 2018 moeten de kamers leeg zijn. Tot die tijd zijn Martine en Jack nog hard op zoek.

Echt veel zorgen maakt Jack zich niet. 'Ik vraag me alleen af wie er volgend jaar de cocktails voor het huisfeest maakt.'

Uitgeschreven door gemist mailtje

Internationale studenten met een voorlopige inschrijving krijgen te weinig herinneringsmails over het compleet maken van hun inschrijving. Daardoor worden sommige studenten na een maand studeren weer uitgeschreven.

Dat bracht Sophie Tönjann van studentenpartij ONS onder de aandacht tijdens de faculteitsraadvergadering van Sociale Wetenschappen vorige week. Het gaat om studenten die wel zijn ingeschreven, en dus al

sinds september college volgen. 'Ik ken een student die maar één mail kreeg over dat de taaltoets nog gedaan moet worden. Er zijn internationale studenten die weer zijn uitgeschreven omdat ze die niet hadden gedaan.'

'Er is een grote groep studenten met een voorlopige inschrijving', zegt Monique Tromp, lid van de personeelsgeleding. 'Dan is de inschrijving niet compleet, het kan bijvoorbeeld zijn dat de taaltoets of *tuition fee* ontbreekt. Ze krijgen van

Plexus informatie over missende zaken. Ze mogen college volgen, en hebben tot 7 oktober om het compleet te maken. Dan is de knip. Als het dan niet compleet is: sorry. Ik zou zo'n student doorsturen naar een studieadviseur.'

Tönjann: 'Deze persoon ken ik toevallig. Maar het is geen incident, we hebben vier vergelijkbare gevallen die bij ons zijn gekomen. Ze hebben al werkgroepen, en een huis.'

Decaan Hanna Swaab: 'Als hij een mail krijgt waarin staat dat hij op 7

oktober wordt uitgeschreven als de taaltoets niet binnen is, is dat wel de juiste informatie. Al gebruik je soms een incident om te kijken of het een structureel probleem is. Er is wel een grens, maar als de procedure niet goed is uitgevoerd, moeten we dat bij de betreffende instantie leggen.'

Tönjann: 'Vanuit de faculteit kwam geen herinnering.'

'Dat klopt', zegt Tromp. Het gaat via Plexus. 'Het loopt wel een tijdje simultaan.' **AK**

Leesbare collegekaart is 'uitdaging'

Bij het ontwerp van de nieuwe collegekaart is wel degelijk gelet op de lettergrootte.

Dat zegt universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke in reactie op klachten van tentamensurveillance.

'De lettertjes van de naam en het studentnummer zijn wel héél klein,'

meldde surveillant Ton Kohlbeck vorige week in *Mare*. De surveillanten, veelal 65-plus, vonden het 'niet te geloven' dat er met de lettergrootte geen rekening is gehouden, terwijl zij de namen van de tentamenkandidaten moeten controleren.

'De letter is de huisstijlletter Vestula, en na diverse drukproeven is deze al wat groter gemaakt', aldus

Van Overbeeke. De nieuwe kaart kreeg het formaat van een bankpas, en er moest veel informatie op. 'Dat is dus een lastige combinatie en een enorme uitdaging.'

Het besluit om de oude kaart te vervangen kwam van de afdeling Studentenadministratie, na klachten van studenten over 'het vodje', schreef *Mare* vorige week al.

Het ontwerp kwam vervolgens van de afdeling Strategische Communicatie en Marketing. Daar is bekend dat studenten de nieuwe pas in elk geval een verbetering vinden.

'We kunnen ons wel voorstellen dat het letterformaat door anderen als klein wordt ervaren', voegt Van Overbeeke daar nog aan toe. **MVV**

Schrijnend: student in tent

Partijen nemen universitair huisvestingsbeleid onder vuur

Het college van bestuur gaat zich inzetten om de huisvesting voor internationale studenten te verbeteren. De capaciteit aan kamers schoot aan het begin van het collegejaar ernstig tekort. De studentenpartijen zijn kritisch op de wijze waarop het college op die problemen reageerde.

DOOR VINCENT BONGERS In september bleek dat een deel van de internationale studenten geen kamer kon vinden.

Mare publiceerde een artikel

waaruit bleek dat er zelfs studenten in tentjes op de camping zaten. De studentenpartijen in de universiteitsraad vinden deze situatie onacceptabel, en stelden vorige week rondvragen over het huisvestingsbeleid van de universiteit.

'Toen duidelijk werd dat er zich problemen voordeden, hebben we actie ondernomen', reageerde vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos. 'We hebben aan 130 buitenlandse studenten die nog geen dak boven hun hoofd hadden, gevraagd of zij interesse hadden in huisvesting in de regio. Van die 130 hebben er dertig aangegeven dat ze geïnteresseerd waren. Die hebben

een aanbod voor betaalbare huisvesting gekregen. Vervolgens waren er vier studenten in dat aanbod geïnteresseerd, maar geen van hen heeft uiteindelijk gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Dat wil niet natuurlijk niet zeggen dat er geen probleem is.'

Alderik Oosthoek van studentenpartij ONS vond de actie van het college tekort schieten.

'Eind augustus was de nood het hoogst, toen zaten er studenten in een tentje op de camping. Dat zijn schrijnende situaties. Pas drie weken later is in collegezalen gevraagd of iedereen die nog geen kamer had zijn hand wilde opsteken. Daar gaat

niemand op reageren. Dit is niet de manier waarop je het probleem moet aanpakken, het moet echt anders. We hebben gehoord dat er zelfs studenten terug naar hun land van herkomst zijn gegaan omdat ze geen plek konden vinden.'

'Als het collegejaar begint, is het kwaad al geschied', aldus Vera Groeneveld van ONS.

Ridderbos legde uit dat het college ook naar de lange termijn kijkt. 'We gaan de stroom aan internationale studenten en de capaciteit aan huisvesting beter in kaart brengen. Zodat we de vraag naar kamers voortaan beter en eerder kunnen inschatten.'

De universiteit zit samen met DUWO en de gemeente Leiden in het taskforce studentenhuysvesting. 'We gaan samen nog scherper kijken naar wat er mogelijk is. Ik hoop dat volgend collegejaar een actie zoals in september niet meer nodig is', aldus Ridderbos.

Groeneveld is niet erg enthousiast over de taskforce: 'Ik heb er een jaar bij gezeten. Ik vraag me af of dat nou de plek is om de huisvesting te regelen.'

'Daar is het wel het juiste gremium voor', reageerde Ridderbos. 'We hebben DUWO en de gemeente heel hard nodig. Ik wil het optimale uit die samenwerking halen.'

Griezelen op de Sterrewacht

Meteoriet-inslagen, het einde van de zon, zwarte gaten en heksenlevens: het maandelijkse Avondje Sterrewacht, georganiseerd door de Werkgroep Leidse Sterrewacht, was afgelopen dinsdag tijdens Halloween extra griezelig voor de jeugdige bezoekers. Het volgende Avondje Sterrewacht, voor volwassenen, draait op donderdag 30 november trouwens ook om sterrenkunde als 'enge wetenschap', maar dan in de beperkte zin van het woord. Sterrenkundigen hebben namelijk een relatief klein arsenaal aan methodes en technieken tot hun beschikking. Foto Taco van der Eb

Open access vlot nog niet

Het schiet nog niet zo op met het openbaar maken van het Leidse onderzoek. Het college van bestuur wil daarom onderzoekers verplichten al hun artikelen in elk geval in het online archief van de universiteit te stoppen.

Wetenschappelijk onderzoek wordt van belastinggeld betaald, maar de belastingbetaler die de resultaten ervan wil nalezen, stuit op betaalmuren. De Nederlandse overheid en universiteiten willen daar vanaf. Alles moet toegankelijk worden: *open access*. In 2013 besloot toenmalig staatssecretaris Sander Dekker dat in 2024 alle publicaties openbaar moeten zijn.

Eind 2016 stond in Leiden de teller op 32 procent, en zelfs nog zeven procent minder als je het Leids Universitair Medisch Centrum niet meetelt.

'We hebben dus nog een weg te gaan', schrijft rector Carel Stolker in een brief bij het nieuwe *open access*-beleid van de universiteit. Het

percentage neemt wel snel toe, en bij de bèta-faculteit zijn er dit jaar al meer dan vijfhonderd artikelen naar het repository overgepompt.

De makkelijkste en goedkoopste optie: iedere onderzoeker moet verplicht een pdf'je van elke *peer reviewed* publicatie uploaden naar het repository (online archief) van de universiteit. Dat mag gewoon, al hangt het van de uitgever af of het om de definitieve versie gaat of de zogeheten preprint. Daarnaast is er hard onderhandeld met de grootste uitgevers van vakbladen over het online maken via die bladen (zogeheten *gold open access*).

De Universiteitsraad is ook voorstander van open access, maar heeft nog wel wat kanttekeningen bij het voorgestelde beleid. Die preprintjes wijken vaak sterk af van de definitieve versie, en zijn dan ook niet zo nuttig om in een archief te stoppen. Ook zou ze graag zien dat er universeitsbreed beleid komt voor de opname van scripties in het repository. **BB**

'Engels is prima, maar Nederlands is beter'

> Vervolg van de voorpagina

De opmars van het Engels is kennelijk niet te stuiten. Wat vinden studenten daarvan? En hoe zit het met het niveau?

Vorig jaar nam Studentenpartij ONS een enquête af onder eerstejaars sterrenkunde-studenten. Daaruit bleek dat veertig procent minder vaak vragen wilde stellen als het college in het Engels wordt gegeven. Verder antwoordde zestien procent van de eerstejaars dat zij niet in Leiden aan de studie waren begonnen als deze Engelstalig was geweest. 'Ook docenten geven aan het Engels een belemmering te vinden', zegt ONS-lid Martijn Janse. 'Engels is prima, zeggen zij, maar Nederlands is beter.'

Dat merkte Rick van der Aar, master Midden-Oostenstudies, ook. 'Als een Nederlandse docent verplicht Engels moet praten, is die toch vaak uit zijn comfortzone. Tijdens mijn minor Religiewetenschappen

doceerde de docent in het Engels, omdat er één of twee internationale studenten in de zaal zaten, terwijl de rest Nederlands is. Het niveau van de uitleg gaat dan wel omlaag, ik vraag me af of dat het waard is.'

'Als een college op een monotone manier wordt gegeven en mijn gedachten dwalen af, kom ik er in het Nederlands weer makkelijker in', zegt bachelorstudent Levi Verschoof van Russische studies. 'Het Engels is toch niet je moedertaal, en dat wordt dan meer een soort ruis. Ik heb Engelstalig college gehad van Jan Oster, docent van European Union Studies, dat was het beste vak dat ik ooit heb gehad.'

Docenten bij kunstgeschiedenis zijn 'heel erg geschrokken' van het taalniveau, zegt Marion Boerse. 'Veel studenten spreken beter Engels dan wij, maar het schrijven is zo'n grote stap. En het niveau Nederlands is al slecht.'

Archeologie heeft een zogeheten *writer's lab* om het schrijven bij te spijkeren, zegt vice-decaan Jan Ko-

len. 'Daar kunnen ze in de eerste twee jaar extra in worden getraind. In het onderwijs is spreekvaardigheid belangrijk, maar als onderzoeker word je afgerekend op de kwaliteit van je onderzoek, dus je moet het Engels op papier beheersen. Daar gaat veel aandacht naar uit.'

Boerse: 'Studenten die op een tweetalige middelbare school hebben gezeten: *no problem*. Maar die met alleen wvo-Engels: moeilijk. Ook internationale studenten die niet uit een Engelstalig land komen vinden het heftig en hebben moeite met de wetenschappelijke teksten.'

Janse: 'Mijn indruk is dat middelbare scholen veel doen aan luisteren en lezen, in plaats van spreken en schrijven.' 'Het volgen van Engelse vakken is geen probleem', vindt Van der Aar. 'Het schrijven van papers wel. Ik denk dat veel studenten hun taalniveau overschatten.' Verschoof: 'Artikelen lezen en het academisch schrijven in het Engels is lastig', geeft toe. 'Zelfs in mijn derde jaar heb ik daar soms nog moeite mee.' **AS**

Feiten en cijfers

- In Leiden worden er, volgens de studiegids, dit collegejaar 4618 vakken aangeboden. (Incl. coschappen, scripties, keuzeruimte, semester in het buitenland, ed.)
- 2754 hebben als voertaal Engels
- De meeste vakken horen bij Geesteswetenschappen: 2006. Archeologie is het kleinst, de faculteit heeft er 125
- Geesteswetenschappen biedt vakken in 9 talen. Naast Engels (1148 vakken) wordt er gedoceerd in het Frans, Spaans, Duits, Italiaans, Chinees, Japans en Portugees
- De meest Engelstalige faculteit is Archeologie: 120 van de 125 vakken zijn Engels. De vijf Nederlandse vakken zijn van het honours college. Bachelors kunnen nog wel kiezen voor Nederlands onderwijs
- 16 procent van de Leidse bacheloropleidingen zijn Engelstalig (11 van de 59)
- Bij de masters, inclusief specialisa-

ties, is dat 81 procent (221 van de 273)

- De meest Nederlandse faculteit is Rechtsgeleerdheid. Zowel op bachelor, als op masterniveau: respectievelijk 28 en 52 procent is Engelstalig

Gedooceerde talen:

- Engels (60 procent)
- Nederlands (36 procent)
- Frans (41 vakken – 0,009 procent)
- Spaans (37 vakken)
- Duits (34 vakken)

Engelstaligheid faculteiten, gebaseerd op vakken

- Archeologie (96 procent)
- Governance and Global Affairs (85 procent)
- Sociale Wetenschappen (62 procent)
- Wetenschap en Natuurwetenschappen (59 procent)
- Geesteswetenschappen (57 procent)
- Geneeskunde (51 procent)
- Rechtsgeleerdheid (40 procent)

Maretjes

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 27 leerlingen **basis-onderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 4 met vergoeding van 5 tot 10 euro. Ook nog 2 vluchtelingetjes uit Syrië, groep 3 en 6. Graag thuis hulp bij leerling groep 6 in Voorhout, woordenschat en redactiesommen, kleine vergoeding. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 2mavo-havo. *Nederlands, 3havo. *Twee leerlingen begrijpend lezen, kopklas. *Nederlands, 3havo. Nederlandse verslagen maken, hbo, eerste jaar bestuurskunde. *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Nederlands, Engels, 3havo.

*Wiskunde, 4havo. **Leiden-Zuid**, 6 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel, Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Is taal echt jouw ding? Of spreek je gewoon goed **Nederlands**? Help dan vluchtelingen om het Nederlands onder de knie te krijgen. Het Leidse **Ekklesia Taalprogramma** organiseert kleine **conversatiegroepen** en **taalmaatjes** voor statushouders en is op zoek naar extra begeleiders. Of kom helpen bij de **coördinatie** van het programma. Interesse? Graag meer informatie? Mail: taalgroep@ekkesleiden.nl.

Lieve betrouwbare **oppas** gezocht voor donderdagmiddag om de week voor ons zoonje van 9 en **dochter van 11** (vanaf 15.00 uur, Professorenrwijk Leiden). Heb je interesse? Bel 06 40083782.

VACATURE: Jazz- en wijncafé De Twee Spiegels gaat zijn **BARTEAM** uitbreiden. We zoeken per direct een nieuwe parttime (ca 15-20 uur) of fulltime **medewerker** m/v. Service gericht, hard willen/kunnen werken, zorgzaam, flexibel, zelfstandig, sociaal en altijd oog voor kwaliteit. Beschikbaar zijn in het **weekend** en de **avonden** is vereist. Ervaring is een pré. Reacties alleen via de mail en voorzien van cv en motivatie naar info@detweespiegels.nl

Academische Agenda

Prof.dr. S.C. Cannegieter zal op vrijdag 3 november een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde met als leeropdracht Klinische Epidemiologie, in het bijzonder Trombose en Hemostase. De titel van de oratie is 'Modellen van getal en bloed'.

Prof.dr. I.G.B.M. Duijvestein zal op maandag 6 november een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geesteswetenschappen met als leeropdracht International Studies with a Specialization in Global History. De titel van de oratie is 'Machiavelli and minor states; power politics in the international system'.

Mw. X. Gao hoopt op dinsdag 7 november om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Automated planning approaches for non-invasive cardiac valve replacement procedures from CT angiography'. Promotoren zijn Prof.dr. B.P.F. Lelieveldt en Prof.dr. J.H.C. Reiber.

Mw. I. Koolhoven hoopt op dinsdag 7 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De

titel van het proefschrift is 'Prevalence, symptoms and risk profiles of apathy at old age'. Promotor is Prof.dr. R.C. van der Mast.

Dhr. R.L. van den Brink hoopt op dinsdag 7 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Catecholamine function, brain state dynamics, and human cognition'. Promotor is Prof.dr. S.T. Nieuwenhuis.

Mw. R.E.L. Dekker hoopt op dinsdag 7 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Episcopal Networks and Authority in Late Antique Egypt: Bishops of the Theban region at work'. Promotoren zijn Prof.dr. O.E. Kaper en Prof.dr. J. van der Vliet.

Dhr. H.S. Spijker hoopt op dinsdag 7 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'The ambiguous beta-cell'. Promotoren zijn Prof.dr. E.J.P. de Koning en Prof.dr. A.J. Rabelink.

Mw. Y. Ma hoopt op donderdag 9 november om 11.15 uur te promoveren tot

doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Isotopic analysis of dietary patterns in northern China from the Proto-Shang Period to the Qin Dynasty'. Promotoren zijn Prof.dr. J.J. Hublin en Prof.dr. M.P. Richards.

Dhr. R. Passchier hoopt op donderdag 9 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Informal constitutional change: Constitutional change without formal constitutional amendment in comparative perspective'. Promotor is Prof.dr. W.J.M. Voermans.

Mw. M.R. Dillingh hoopt op donderdag 9 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Clinical pharmacology of immuno-modulatory biotherapeutics'. Promotor is Prof.dr. J. Burggraaf.

Mw. M.D. Trietsch hoopt op donderdag 9 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Vulvar squamous cell carcinoma'. Promotoren zijn Prof.dr. G.J. Fleuren en Prof.dr. A.A.W. Peters.

ARABIC MUSIC NIGHT

Rima Khcheich
in concert with
Salon Jousour

8 November 2017 | 20:00 - 22:00 hrs
Rijksmuseum van Oudheden | Rapenburg 28 | Leiden
Tickets € 11 available online
lucis.leidenuniv.nl

LUCIS | Leiden University Centre
for the Study of Islam & Society

aramco

Universiteit Leiden

LUSTRUMCONGRES

IS DE STAAT
UP TO DATE?

24 NOVEMBER 2017 | MUSEUM VOLKENKUNDE

ZIJN WE WEL BESCHERMD TEGEN AANVALLEN VAN HACKERS EN
TERRORISTEN?

STREVEN MULTINATIONALS EN LOBBYISTEN DE OVERHEID VOORBIJ?

SIB-Leiden presenteert op 24 november 2017 een groot Lustrumcongres met als overkoepelend thema 'Is de staat up to date?'

Met keynote speeches van o.a. Rob Wainwright (Directeur Europol) en Eduard Nazarski (Directeur Amnesty International NL). In vier fora zal tevens bekeken worden wat de huidige status is als het gaat om digitale veiligheid, de strijd tegen terroristische organisaties, multinationals in ontwikkelingssamenwerking en de macht van lobbygroepen. Bij ieder forum zullen deskundigen zich buigen over prikkelende stellingen en zo komen tot een antwoord op de vraag of de staat nog 'up to date' is. Met sprekers als Bernard Wientjes (voormalig voorzitter VNO-NCW), Marianne van Leeuwen (expert terrorisme en veiligheid), Mischa Rick van Geelen (ethisch hacker) en Anne Scheltema Beduin (Transparency International).

12:00 uur - 18:00 uur (incl. lunch en borrel) | Meer info en aanmelden: WWW.SIBLEIDENLUSTRUM.NL

Is het koraal nog te redden?

Scenario's zijn somber, maar sommige riffen kunnen zich aanpassen

Halen koraalriffen het einde van deze eeuw? En wat als ze dat niet doen? 'Wat beschermd wordt, ziet er beter uit', zegt onderzoeker Nicole de Voogd.

DOOR BART BRAUN In 2006 introduceerde de Amerikaanse satire-site *The Onion* het begrip 'pre-traumatische stress-stoornis', een verzameling klachten die voor zou komen bij soldaten die nog moeten worden uitgezonden. De afgelopen twee jaar wordt de term, nu nog maar half grappend, gebruikt om de stemming onder klimaatwetenschappers te beschrijven. Hun onderzoek levert maar al te vaak een droevig toekomstbeeld op. Zelfs als de mensheid zich aan de magere afspraken van het akkoord van Parijs zal weten te houden – en dat lijkt niet te gaan lukken – zal dat nauwelijks verschil maken voor de opwarming van de aarde.

Koraalonderzoekers lijken het zwaarst getroffen van allemaal. Koraal- en klimaatonderzoek liggen dicht tegen elkaar aan, want veel koraalsoorten zijn erg gevoelig voor stijgingen in de watertemperatuur. De veelkleurige steenkoralen die riffen bouwen, danken hun kleur aan zogeheten *Symbiodinium*-dinoflagellaten; eencellige wezentjes die in het kalkskelet van koraal wonen. De symbiont is zo beschermd

tegen roofdieren, en levert in ruil daarvoor voedingsstoffen aan het koraaldierte.

Als het water te warm wordt, verlaten de symbiodiniums het koraal, en blijft een hagelwit rif achter. *Bleaching*, noemen biologen dat verschijnsel. Het koraal is dan nog niet dood: de algen kunnen terugkeren, maar het heeft wel een flinke optater gehad.

'Ik ben begonnen met duiken toen ik zestien was, op de Maldiven en ik zie de riffen veranderen', vertelt marien biologe Nicole de Voogd (1972). 'Ik herinner me nog hoeveel meer vis er was voor het *bleaching event* van 1998. Laatst was ik er weer, en het was vroeger echt kleur- en visrijker. Als je geen vis hebt, gaat het uiteindelijk ook niet goed met het koraal. De vissen eten wieren op die anders de koralen overwoekeren, en ze houden de koraalvretende doornenkroon-zeester onder de duim. Die zie je tegenwoordig overal.'

'Als na een *bleaching* op tijd de temperatuur weer omlaag gaat, kruipen de symbionten weer terug het koraal in. Het heeft gewoon wat tijd nodig om te herstellen. Het probleem is dat je nu juist alles bij elkaar krijgt: een accumulatie van stressoren. Overbevissing, bomvisserij, overbemesting die ervoor zorgt dat de wieren te snel groeien, stof op het koraal, onhandige toeristen die op het koraal gaan staan, koraalziektes. En dan komt er nog

zo'n bleking overheen, en het jaar erop weer een, en dan ziet het er slecht uit.'

De Nederlandse koraalonderzoeker Ruben van Hooijdonk bouwt computermodellen waarin hij zoveel mogelijk kennis over koralen en zee-temperaturen verwerkt. Volgens zijn modellen is tegen 2070 meer dan driekwart van al het koraal naar de verdoemenis. Hij heeft collega's die nog pessimistischer zijn.

De Voogd hield gisteren bij Studium Generale een lezing over de toekomst van koraalriffen, en haar verhaal is optimistischer. Ietsjes. 'Wat beschermd wordt, ziet er beter uit, en ik heb wat leuke plaatjes van herstellende riffen. Bovendien: de modellen blijven modellen. De voorspellingen voor de verbleking van het Australische Great Barrier Reef, zijn voor dit jaar bijvoorbeeld niet uitgekomen.'

'Er worden heel veel, heel sombere toekomstscenario's geschetst, maar het is moeilijk om te zeggen of die ook echt uit zullen komen. Dieren, ook koralen, kunnen zich aanpassen. In de Rode Zee stappen de koralen over op symbionten die beter tegen temperatuurstijging kunnen, bijvoorbeeld. Sommige koraalsoorten kunnen beter met warm water omgaan dan andere, maar een rif met een beperkt aantal soorten is beter dan niks.'

Zelf is Naturalis-onderzoeker De Voogd gespecialiseerd in

sponzen, eenvoudige dieren die een belangrijke rol spelen in de kringloop van voedingsstoffen op het rif. Daar gaat het beter mee dan met de koralen: ze groeien sneller, ze hebben minder last van hoge temperaturen, en omdat ze hun eten uit het water filteren vinden ze het ook prima als dat water een beetje vervuild is met meststoffen.

'In de Cariben lijken de sponzen de riffen langzaam over te nemen. Ik probeer erachter te komen of dat in het Indo-Pacifische gebied ook zo is.' Ze verzucht: 'Het probleem met koraalriffen is dat ze onder water zitten. Veel mensen weten niet wat ze verliezen als de riffen verdwijnen. Ze zien het wel op televisie met *Blue Planet* en *Chasing Coral*, maar dat is echt wat anders dan een bos waar je doorheen kunt lopen.'

De Voogd: 'Hetzelfde geldt voor het economisch nut van koraalriffen: hun bijdrage aan bijvoorbeeld de visstand, de kustbescherming en onze medicijnkastjes. Het voelt gewoon anders dan de bijen en de vlinders die mensen zelf zien verdwijnen.'

'Je kan ook moeilijk tegen mensen uit ontwikkelingslanden zeggen dat ze niets mogen doen dat het rif schaadt. Dan hebben ze domweg geen eten. Maar zonder koraalriffen heeft de mensheid echt een enorm probleem. Er valt niet eens te voorspellen wat er precies gaat gebeuren. Het ziet er niet goed uit, in elk geval.'

071 - 527 ...

Zwartgehaarde kruinen'

In de 17e en 18e eeuw kwamen er enorm veel migranten naar Leiden. Historica Jeannette Kamp vertelt morgen tijdens het symposium Leidse Identiteit(en) over hoe de stad reageerde op die nieuwkomers.

Hoeveel mensen kwamen er in deze periode naar Leiden?

'Tussen 1574-1795 trokken 165 duizend migranten naar de stad. Vooral in het begin van deze periode kwamen er heel veel Vlamingen en Walen naar Leiden. Dat was onder andere het gevolg van godsdienstige twisten. De wetenschapper Pieter de la Court, waar het gebouw van Sociale Wetenschappen naar is vernoemd, is natuurlijk een bekend voorbeeld. Zijn ouders kwamen uit Vlaanderen. Het is natuurlijk interessant om uit te zoeken wat die enorme tocht van migranten voor een invloed had op de stad. We willen een onderzoek starten naar de rechtspraak in Leiden: Pleegden migranten vaker misdaden? Werden ze vaker als verdachte naar voren geschoven? Was er sprake van discriminatie?'

Al enige aanwijzing dat migranten vaker voor de rechter stonden?

'Uit bronnen van de rechtbank blijkt dat in de 17e en 18e eeuw 73 procent van de verdachten die voor rechter kwamen, niet in Leiden waren geboren. Dat wil echter niet zeggen dat dat allemaal buitenlanders waren.'

Hoe verliep de integratie?

'Deskundigen op het gebied van migratiegeschiedenis zeggen vaak dat die instroom makkelijk werd opgevangen door de stad. We zijn nog geen sappige verhalen over vechtpartijen tussen Vlamingen en Leidenaren tegengekomen. Er waren wel wrijvingen.'

'Begin 17e eeuw was de stad opgedeeld in zogeheten buurtschappen, die bestonden dan uit een aantal straten. In 1615 vroeg het buurtschap Sint Catharinarijk bij het stadsbestuur om een splitsing van de buurt. De buurtmeesters hadden geconstateerd dat de bevolking 'soo uijt vreemde natien als andersints' zozeer was toegenomen, dat met 'de veelheyt ende verscheydenheit van de personen, conditien ende humeuren van de gebuyre' steeds weer nieuwe conflicten ontstonden.'

Wat zien jullie nog meer terug in de bronnen?

'Je komt aparte dingen tegen. Zo staat ene John Smith uit Boston in 1765 voor de Leidse rechter. Hij wordt ervan verdacht zijn paspoort te hebben vervalst. Hij heeft een reisdocument dat uitgegeven zou zijn door de stad Barcelona.'

'Zijn verklaring voor hoe hij aan dat paspoort komt is bizar. Hij was met de boot op weg van Hamburg naar Napels toen hij door Algerijnen werd ontvoerd en tot slaaf werd gemaakt. Zijn tong is ook nog afgesneden door de gijzelnemers. Iets wat hem blijkbaar niet belet om zijn verhaal te vertellen aan de rechter. Die trapt niet in het verhaal en veroordeelt hem tot geseling en levenslange verbanning.'

Wat was de invloed van de migratie?

'In een boek van Johannes le Francq van Berkhey wordt de invloed van de Waalse migranten op de Leidse tongval genoemd. De 'ei' wordt als 'ai' uitgesproken. Ook is er buitenlandse invloed te bespeuren op het uiterlijk van de Leidenaar. Volgen de auteur zijn er 'nogens in onze Hollandsche Steden meer zwartgehaarde Kruinen, mitsgaders bruin, ja zwartoogige. Persoonen, dan in deeze Stad.'

'En uiteraard de namen. Los van de vele Franstalige achternamen, is ook de naam Wekker typisch voor de regio. Dat komt doordat Fransen met de achternaam *Le Réveil* dat vertaalde naar het Nederlands: Wekker.' **VB**

Minisymposium Leidse Identiteit(en)

Vrijdag 3 november, vanaf 14.00 uur, Burgerzaal Stadhuis, Toegang gratis.

Achtergrond

De geleerdste wint

Hoogleraar Aramees laat uit scherfjes taal een heel wereldrijk opbloeien

Met aandacht voor de kleinste details weet Holger Gzella de indrukwekkende geschiedenis van het Aramees te reconstrueren. Zijn boek *De eerste wereldtaal* leest als avontuur van de geest. Maar wie een spellingschecker zoekt voor een tatoeage in 'de taal van Jezus' heeft pech.

DOOR MARC VAN OOSTENDORP *De eerste wereldtaal*, het nieuwe boek van de Leidse hoogleraar Holger Gzella gaat niet alleen over zijn vakgebied, het Aramees. Het gaat minstens evenveel over wetenschap, over wat het betekent om een geleerde te zijn, een specialist op een gebied waarover je niet iedere dag in de krant leest.

Het is daarmee een enorm inspirerend boek. Wie het leest, snapt de diepe fascinatie die uitgaat van verschillende manieren om ontkenning ('niet') toe te voegen aan een werkwoord. Al snel wil de lezer niets liever dan zelf ambtelijke documenten besnuffelen van een paar duizend jaar geleden, of kijken hoeveel Griekse leenwoorden er eigenlijk op een paar potscherven staan.

Als het Aramees al eens buiten de geleerde boeken ter sprake komt, wordt het 'de taal van Jezus' genoemd. Het is waarschijnlijk dat Jezus inderdaad Aramees sprak, maar we hebben geen idee hoe dat klonk. In Jezus' tijd was het Aramees duidelijk al duizenden jaren dé wereldtaal die in vrijwel het hele Midden-Oosten – en ook zelfs in Egypte – gebruikt werd voor administratieve en literaire doeleinden.

Dat betekent echter niet dat we ook iets weten over hoe de taal in alle uithoeken van dat gigantische gebied gesproken werd. Het was waarschijnlijk inmiddels uiteengevallen zoals het Latijn later in het Italiaans, Spaans en Frans.

Er zijn overigens nog steeds mensen, onder andere in Syrië en in Turkije, die een vorm van de taal spreken. Ook een precieze vergelijking van hun hedendaagse dialecten kan ons nog veel leren over de ontwikkeling van het Aramees.

Ontvlechten

Dat is een van Gzella's thema's: alleen aandacht voor de kleinste details in de taal kan ons helpen de indrukwekkende geschiedenis van het Aramees te benaderen. De studie van het Aramees is lang puur instrumenteel geweest: men bestudeerde de taal om bijvoorbeeld bepaalde passages in de Bijbel beter te kunnen begrijpen of om de Dode Zee-rollen te kunnen lezen. Met wat voor soort Aramees men te maken had, dat maakte niet uit. Woordenboeken van de taal gooiden dan ook tot vrij recent woorden uit alle windstreken en alle eeuwen rustig door elkaar. Gzella publiceerde overigens een paar jaar geleden een veel beter woordenboek.

Pas door dat alles geduldig te ontvlechten, krijg je een duidelijk beeld van de taal zelf. Die begon zich zo'n vijftiende eeuw geleden ineens te verspreiden in het Midden-Oosten, zonder dat we precies weten waarom: de eerste sprekers, die grofweg in het huidige Syrië woonden, waren zeker geen veroveraars.

Het lijkt er meer op dat opeenvolgende rijken steeds de taal overnamen, misschien omdat ze simpelweg al ontwikkeld was als ambtelijke schrijftaal. Tegelijkertijd moeten er ook overal moedertaalsprekers hebben gewoond. Dat kun je volgens Gzella zien door de kwaliteit van het Aramees te bestuderen. Dit argument wordt overigens een beetje ondergraven door de opmerkelijke kwaliteit van het Nederlands van de Duitser Gzella zelf.

Vernuftige redeneringen

Er is niets vluchtigers dan de taal: je spreekt een woord en het is weer weg. Toch laat Gzella

zien dat een geleerde met genoeg aandacht en zorg uit al die scherfjes geschreven taal weer een heel wereldrijk kan laten opbloeien. Hoe je bijvoorbeeld vrij nauwkeurig uit de plaats van het Aramees in de Tenach (het Oude Testament) iets kunt leren over de tweetalige samenleving van de joden in Palestina en Babylon. Vaak is de hoofdstek

seerd doordat ze Aramees spreken, ongeveer, zegt Gzella, zoals de kijker van een Amerikaanse film al weet wat voor vlees hij in de kuip heeft als je iemand met een Duits accent hoort praten.

Maar minstens even fascinerend als het verhaal van het Aramees, is het verhaal van de geleerde die het allemaal

voor vernuftige redeneringen er ten grondslag liggen aan die resultaten – hoe opwindend het werk van de geleerde eigenlijk is. Het is een avontuur van de geest, maar daarmee ook een groot avontuur.

Vervalsingen

Fascinerend is bijvoorbeeld de intellectuele wapenwedloop tussen vervalsers en deskundigen. Er is over oudhistorische perioden natuurlijk maar heel weinig materiaal beschikbaar. Het is daarom voor mensen die geïnteresseerd zijn in de oude geschiedenis zaak om ieder detail serieus te nemen. Tegelijkertijd maakt schaarste het voor vervalsers aantrekkelijk om nieuwe oude voorwerpen met nieuwe oude teksten te maken.

Hoe kun je nu als deskundige ervoor zorgen dat je wél alle echte gegevens in de beschouwing betreft, zonder de vervalsingen? Chemische analyse van het beschreven materiaal werkt niet, zegt Gzella. Iedereen kan nagaan hoe die samenstelling is en deze dan namaken. Uiteindelijk werkt daarom alleen precieze taalanalyse goed. Met name omdat we maar zo weinig materiaal hebben, verwacht je in iedere nieuwe tekst van ook maar enige omgang minstens een paar woorden te vinden die we nog niet kenden.

'Het vergt echter', schrijft Gzella, 'veel schaarse specialistische expertise om taalfacten te verzinnen die een plausibele etymologie hebben en stroken met wat er volgens de historische grammatica zou moeten staan.' De geleerdste wint.

Wanbestuur

Zonder zich te verliezen in opzichtige ijdelheid, laat Gzella zo zien dat de onderzoeker van de oudheid een mens is van vlees en bloed. Af en toe permittieert hij zich ook een kort satirisch uitstapje. Een paar keer bespot hij bijvoorbeeld de Nederlander die het passieverhaal en het daarin verwerkte Aramees (*Eli, eli, lama sabachtani*) alleen kent van de Naarderkerk.

Als hij de angstcultuur en de lafheid onder de Perzische ambtenarij beschrijft, voegt hij tussen haakjes toe: 'Het lijkt net een Nederlandse universiteit, met het verschil dat het Perzische rijk wel efficiënt georganiseerd was en dat men directeuren daar aansprakelijk stelde voor wanbestuur.'

Af en toe wordt Gzella benaderd door mensen die een woord van Jezus in het Aramees willen laten vertalen voor 'tatoeages en soortgelijke dingen'. Dat weigert hij: onverantwoord en oninteressant. Of in ieder geval veel minder interessant dan het fascinerende verhaal van de wereldtaal die duizenden jaren geleden ontstond en het nog steeds in wat verspreide bergdorpjes volhoudt. Of dat van de geleerde die heeft besloten zijn hele intellect en persoonlijkheid aan de reconstructie van die geschiedenis te wijden, zodat hij een oud Joods volksgedicht kan opdiepen dat de lof zingt van wie zich intellectueel wil verdiepen:

*Moge je rijk zijn met je geld en de kennis van je zin,
Moge je gezegend zijn met je nest en met al je bezittingen,
Moge je de eerste zijn en vooraanstaand onder de wijzen van de kosmos,
Onder degenen die de pen houden en onder degenen die de Wet bestuderen.*

Holger Gzella, *De eerste wereldtaal. De geschiedenis van het Aramees*. Atheneum 404 pgs. € 35

MARC VAN OOSTENDORP is onderzoeker aan het Meertens Instituut en hoogleraar Nederlands en Academische Communicatie aan de Radboud Universiteit Nijmegen

Babylonische toverschalen met tekeningen van demonen en Aramese teksten, vermoedelijk uit de zesde eeuw voor Christus.

Hebreeuws en worden alleen zaken in het Aramees gezegd die te maken hebben met de administratie van het rijk, wat ons iets leert over hoe de werkverdeling tussen de talen moet zijn geweest.

Later worden personages gekarakteriseerd

onderzoekt. Populariserende boeken over geesteswetenschappelijke onderwerpen geven vaak alleen de resultaten van het onderzoek: de geschiedenis van deze taal verliep zo en zo. Dat kan een heel spannend verhaal zijn, maar de lezer krijgt zo niet te zien wat

Ik zoek mijn politieke plek

Het literaire engagement van dichter en gastschrijver Alfred Schaffer

De emigratie naar Zuid-Afrika heeft zijn poëzie politieker gemaakt, merkte dichter Alfred Schaffer, die vanavond de Albert Verwey-lezing houdt. 'Je ontsnapt er niet aan.'

DOOR BRAM IEVEN Alfred Schaffer (1973) is niet in één hokje te plaatsen. Als zoon van een Arubaanse moeder en een Nederlandse vader emigreerde hij kort na zijn studie letterkunde aan de Universiteit Leiden naar Zuid-Afrika. Sindsdien bouwde hij in zijn nieuwe thuisland aan een carrière als wetenschapper en ondertussen maakte hij in Nederland naam als dichter. Met zijn debuutbundel, *Zijn opkomst in de voorstad* (2000), oogste hij veel lof en werd hij genomineerd voor belangrijke literaire prijzen.

Hij wordt geprezen om zijn rake beeldtaal en het verhalende karakter van zijn bundels, maar poëziecritici hebben zijn taal ook wel omschreven als 'cryptisch' en 'fragmentarisch' (Piet Gerbrandy, *Volkskrant*, 2001). Vooral in zijn laatste bundel *Mens Dier Ding* (2014) treedt Schaffers meerduidige, politieke engagement nadrukkelijk op de voorgrond. Vanavond geeft Schaffer, die dit najaar gastschrijver is aan de Universiteit Leiden, de Albert Verwey-lezing in het Academiegebouw.

'Welke taal je spreekt, is in Zuid-Afrika onvermijdelijk politiek geladen'

Zuid-Afrika heeft hem gepolitiseerd, zegt hij. Als mens, maar ook als dichter. 'Natuurlijk zat het daarvoor al in me. Wanneer ik nu terugdenk aan mijn middelbare schooltijd, bijvoorbeeld aan mijn leeslijst voor Engels, dan zie ik de thematieken terug die me later steeds meer zijn gaan bezighouden. Ik las de Afro-Amerikaanse schrijver en burgerrechtenactivist James Baldwin, *Go Tell It on the Mountain* (1953). Ik zocht toen al naar iets waarin ik me kon herkennen.

'Maar met mijn emigratie naar Zuid-Afrika ben ik me ook als dichter veel bewuster geworden van mijn politieke betrokkenheid. Je ontsnapt er niet aan. En zeker niet wanneer je met taal werkt. In Zuid-Afrika wordt veel poëzie geschreven, maar we hebben niet één, maar elf officiële talen. In het dagelijks leven word je voortdurend gewezen op taalverschillen, en daarmee verbonden zijn kleurverschillen, economische verschillen, politieke verschillen. Welke taal je spreekt, en hoe je met die taal omgaat, is dus onvermijdelijk politiek geladen. Het zou voor mij heel vreemd zijn om daar helemaal niets mee te doen. Ik zoek steeds meer naar mijn politieke plek, in de taal en in mijn woonplaats.'

En toch zou het geen recht doen aan zijn poëzie om Schaffer te beschrijven als een uitgesproken politieke dichter. Hij benadert politieke onderwerpen vaak onrechtstreeks, met een schijnbaar eenvoudige maar uiterst complexe taal. Met taal, zo concludeerde de VSB-jury die hem in 2003 nomineerde voor

Alfred Schaffer: 'Ik wil iets zeggen over onze tijd zonder in eendimensionale betrokkenheid te vervallen.'
Foto Karoly Effenberger

zijn bundel *Dwaalgasten*, zet hij 'de wereld op losse schroeven'. Neem het gedicht 'Het ritueel begrijpt ons niet', waarin twee mensen een gesprek voeren onder het genot van een kopje koffie. Een geijkt Nederlands ritueel, zou je zeggen. Maar niet bij Schaffer, die dit ritueel al in de eerste regels laat ontsporen: 'We stijgen en dalen, verliezen snelheid en komen op adem / boven een kop koffie.' In de derde regel stopt de communicatie totaal: 'Een van ons oefent een uitspraak maar blijft sprakeloos.'

In *Schuim* (2006) gebruikt Schaffer taal op een ingenieuze wijze om de lezer te laten nadenken over waarheid en vrijheid van menings-

uiting: 'Laten we de waarheid geen geweld aandoen, al konden we in tijden / niets articuleren zonder dwang, roep maar raak, geen woord, geen zin.'

'Het klopt,' zegt Schaffer, 'dat ik mijn politieke engagement als dichter vaak in de taal vind, en niet zomaar in de onderwerpen die ik behandel. In Europa is lange tijd veel meer aandacht geweest voor het experiment met de taal, terwijl het maatschappelijke debat juist minder op de voorgrond stond. Dat is in Zuid-Afrika heel anders. Daar is de experimentele, hermetische traditie veel minder groot, en schrijven dichters vanuit hun persoonlijke ervaringen politieke po-

ezie. Thema's zoals gender, maatschappelijk onrecht, gemeenschap en huidskleur staan dan centraal. Taal staat vaak symbool voor een verbrokkelde gemeenschap.'

De Europese experimentele traditie mag dan zijn achtergrond zijn, juist in Zuid-Afrika wist Schaffer zijn eigen politieke engagement als dichter vorm te geven.

'De complexiteit van de taal probeer ik altijd op te heffen door de gedichten in een bundel met elkaar in gesprek te laten gaan. Het elliptische of fragmentarische enerzijds en het verhalende anderzijds, roept spanning op. In die spanning ontstaat het politieke van het gedicht. Zo kan het dat een bundel tegelij-

kertijd heel conceptueel kan zijn en toch politiek: omdat de gedichten met elkaar in gesprek gaan en de fragmenten van een groter verhaal vormen.'

In *Mens Dier Ding* (2014) voert Schaffer dat verhalende karakter het verst door. De hele bundel staat in het teken van Sjaka: een Afrikaanse jongeman die zijn geluk zoekt in Europa, maar ook een creatieve hervertelling van het leven van Shaka Zulu, de legendarische koning van de Zulu's. Hoe fragmentarisch de afzonderlijke gedichten ook zijn, samen vormen ze een caleidoscopisch verhaal waarin Schaffer zowel de Zulu-erfenis van hedendaags Zuid-Afrika als de Europese vluchtelingenproblematiek onderzoekt. 'Ik denk dat ik zo iets kan zeggen over de tijd waarin je leeft, zonder in eendimensionale betrokkenheid te vervallen die alleen maar kortstondig is.'

Geëngageerde poëzie krijgt veel meer aandacht, merkt Schaffer.

'In Nederland is er nu een generatie jonge dichters die juist poetische taal en politiek nauw met elkaar verweeft en erin slaagt dit persoonlijk te maken zonder ooit anekdotisch te worden. Maarten van der Graaff, Hannah van Binsbergen, Frank Keizer zijn daar enkele voorbeelden van. Het mooie is dat al die dingen een plaats krijgen. Gedichten zijn natuurlijk heel ge-

'Taal staat vaak symbool voor een verbrokkelende gemeenschap'

schikt voor het uiten van emoties, maar ook politiek en persoonlijke verhalen kunnen prima een plaats vinden in poëzie. Het heeft misschien niet de mogelijkheid om het leven echt ingrijpend te veranderen, maar het kan situaties en ervaringen zodanig scherp en pregnanter verbeelden dat het de blik van de lezer beïnvloedt. Dat geeft poëzie een politieke kracht, die wel degelijk ontstaat vanuit de taal.'

Momenteel werkt Schaffer aan een nieuwe bundel waarin zijn persoonlijke geschiedenis, de achtergrond van zijn ouders, de ervaring van huidskleur en migratie centraal komen te staan. 'Maar ik laat ook graag wat open tijdens het schrijven. Vroeger zette ik mijn bundels veel strakker op. Tegenwoordig probeer ik ruimte te scheppen voor het denkproces dat tijdens het dichten zelf plaatsvindt.'

Over de Albert Verwey-lezing wil hij nog niet veel kwijt. De spanning tussen verhaal en fragment waar je in de poëzie mee kan spelen, en hoe die spanning een vorm van engagement kan zijn, daarover gaat het natuurlijk.

'Maar ik vind het ook wel intimiderend, die lezing in het Academiegebouw, misschien ook omdat ik op diezelfde plek ben afgestudeerd in aanwezigheid van mijn vader. Het heeft toch een emotionele waarde daardoor.'

Alfred Schaffer houdt vanavond, 2 november 2017 om 20:00 de Albert Verwey-lezing in het Groot Auditorium van het Academiegebouw, Rapenburg 73, Leiden

Student digs used for false addresses

The illegal trade means finding strangers rummaging through your post

Leiden's student accommodation is increasingly popular among buyers of false addresses and fake leases. "Suddenly, I saw someone in the common room leafing through our letters."

BY BART BRAUN "Evidently, there are people registered at our address who don't live here," Chemistry student Jens Schot sums up the problem. "They buy addresses, through Marktplaats or other classified ad sites, so they can register with the municipal database."

A look at Marktplaats suggests a lively trade in addresses for homeless people and the like. Fake registrations are a nation-wide problem; the municipalities of Leiden, Amersfoort and Breda, among others, have gone to the police to prevent falsely registered people from illegally receiving allowances or benefits.

And the fake house-mates want their letters, of course.

Schot explains: "We've had two incidents of people collecting their post. One had somehow managed to get into the common room and was leafing through our letters. The other rang the doorbell but we sent him away without his post in the end. He said he'd paid six hundred Euros to use our house as a postal address."

DUWO, the landlord, has warned the occupants of the house on Middelstege about this problem: don't open the door if it rings and you don't know who's there. But it's not that simple to keep the door shut.

Schot continues: "It happens that someone walks in as you walk out. We could ask who he's come to see, but more than sixty students live here and the rooms change hands all the time, or people sublet them."

Fake residents tried to enter a house on Kabeljauwsteeg too, as former house manager Robert Jabroer recalls: "About a year ago, we started receiving more and more letters addressed to unfamiliar people. We

had letters for up to eight different non-housemates; we soon had quite a pile. When someone came to pick it up, I explained that we had kept all the post and they could collect from the station after we had reported to the police. I was threatened a couple of times back then, especially once they had found out my telephone number one way or another. We reported it to the police who said those people were usually the types who specifically want to avoid the police. We noticed the post included important letters, like demand letters and fines, but it wasn't our problem. The occupants of the house regard it as a problem, but not a really frightening one. In this house, we do a lot together, so no one's ever alone, and it's easier not to worry." Once the house had reported it to the police, the number of incidents dropped.

Schot adds: "I've a meeting with DUWO soon, but I don't have much hope of it being sorted. The police can't help and the municipal author-

ities can't do much either. Everyone keeps referring us to someone else and no one can do anything about it."

"We're aware of the problem and we would really like to solve it", explains Marja Weverling, DUWO's spokeswoman. "We can't do anything. We can't send a list of all the occupants to the Leiden authorities, so they can check for illegal registrations. The privacy laws won't allow it."

Nonetheless, DUWO letterboxes are now so designed that post can't be fished out of them, Weverling assures us. And the landlord has also reported it to the police.

Lonneke van den Arend, who works for Leiden Municipality, is familiar with the problem. "We've already gone to the police with the first false registrations. The Public Prosecution Service told us that proceedings against at least one vendor are pending."

Van den Arend: "If we suspect that an address is being used for fraud,

we place a warning in the Persons Database to reject registration without lease from Stichting DUWO, so anyone reporting a change of address will need to show us a lease. In such cases, we always get in touch with DUWO to check that DUWO actually provided the lease, because there are forged leases in circulation."

Normally, you can register with the municipal database without submitting a lease or declaration of consent, the spokeswoman explains. "To make sure, after the registration, we send a letter to the main occupant to say that someone has registered at that address. We can also add a warning that permission for registration is required, at the request of the owner or main occupant."

If students report a fake housemate to the municipal authorities, Leiden launches an investigation. "In a large majority of the cases, the investigation leads to the de-registration of an unknown person", says Van den Arend.

A trip through the underbelly

The Killing of a Sacred Deer, by Yorgos Lanthimos.

At Leiden International Film Festival, founded by students, you can watch psychological horror stories, sex in Tehran and the eternal struggle between men and women.

"Crack!"

In the film *Dogtooth*, a young woman breaks her canine tooth, still in her mouth, on a dumbbell and blood squirts everywhere.

But there's more mayhem in store. In *The Lobster*, the protagonist, played by Colin Farrell, following his divorce, is taken off to a hotel where he is supposed to find a new partner. If he doesn't succeed within a certain time, he'll turn into an animal. However, he can choose which sort, thank goodness.

He decides on the lobster: "Because it lives to a hundred and stays fertile." Oh, and he's accompanied by his brother who's already been changed into a dog.

That's not even the weirdest stuff in Greek producer Yorgos Lanthimos' work. His most recent film is playing at Leiden International Film Festival - which was set up in 2006 by some members of student club Augustinus: *The Killing of a Sacred Deer*, which again features Farrell as the main character.

He plays a successful heart surgeon who befriends a creepy sixteen-year-old boy. Very soon, strange things start to happen to the doctor's family.

The trailer shows images of a half-paralysed child heaving itself across the floor by its arms, suggesting that Lanthimos has done all he can to make the viewer feel uncomfortable.

Luckily, it's not all so difficult to digest. There's the film *Battle of the Sexes* for instance, about a curious incident in sports history.

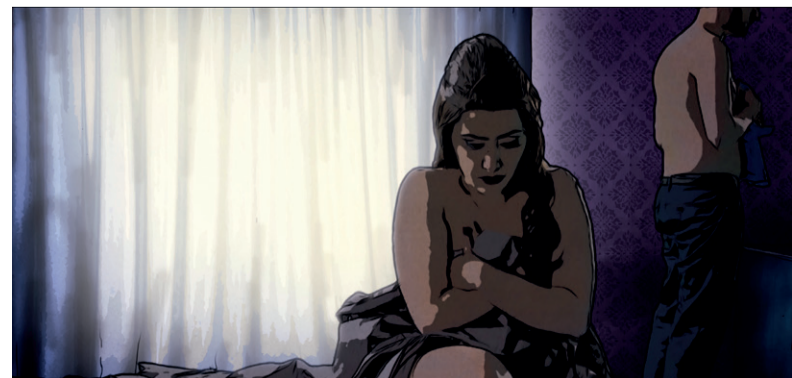
In 1973, American Billie Jean King was one of the stars of women's tennis. Former professional, the somewhat sleazy Bobby Riggs, who was once the global number one of men's tennis, is a real male chauvinist pig.

He challenges King to a lucrative game between the sexes. The whole world waits with baited breath to see the match between 29-year-old King and Riggs, who is 55.

Riggs claims that he could beat the much younger woman hands down, even if he were older. The pressure on King is huge, as she feels she must win to ensure that people take women's tennis seriously.

Producer Ali Soozandeh's animated cartoon *Tehran Taboo* is about sex, drugs and techno music in the capital of Iran, where hedonism can lead to the death penalty. The film is a trip through the underbelly of the nation and shows explicitly what the religious guardians would like to keep hidden.

Leiden International Film Festival until 5 November

Tehran Taboo, by Ali Soozandeh.

Crossing Border

Seks, SS & surrealisme

Zo shockeerde Cosey Fanni Tutti het establishment

In de jaren zeventig doorbrak kunstcollectief COUM Transmissions op een venijnige wijze Britse taboes. Ze werden 'verwoesters van de beschaving' genoemd.

DOOR VINCENT BONGERS Kunstenaar, muzikant en pornomodel Cosey Fanni Tutti (Christine Newby, 1951) was een van de drijvende krachten achter COUM. Later maakte ze deel uit van *industrial*-pioniers Throbbing Gristle, die met elektronica-experimenten, *noise* en *tape-loops* haar publiek in verwarring brachten.

Zaterdag komt Cosey naar het Crossing Border Festival in Den Haag. Daar gaat ze in gesprek met de Amerikaanse muzikant John Grant: 'Nog geen idee waarover precies, dat maakt het alleen maar interessanter.'

'We begonnen in 1969 met COUM', vertelt Cosey, die eerder dit jaar haar autobiografie *Art Sex Music* publiceerde. 'In Hull, een vissersstad in het noorden van Engeland, waar ik ben geboren. Hull is heel erg *working class*. Dingen als straattoneel waren toen nog zeer uitzonderlijk. Plots zagen arbeiders en vissers dan figuren die gekleed in felle kleuren allerlei surreële dingen aan het doen waren.'

Al snel vertrok Cosey naar Londen. 'Ik begon als model te werken voor seksbladen. Dat ging van licht erotische brave foto's tot stevig SM-werk. Ik was echt mijn seksualiteit aan het ontdekken en dat kwam duidelijk naar voren in onze *art ac-*

'We duwden de realiteit van SM en masturbatie recht in de gezichten van het publiek.'

tions. We wilden de geremdheid en het conservatieve denken over het lichaam en seks doorbreken.'

Waren de eerste optredens in Londen nog 'best onschuldig', in Nederland ging COUM pas echt los. 'Amsterdam was veel vrijer dan Londen. We deden in de Melkweg een action met de titel *Couming of Youth*.' Die performance begon met een van de kunstenaars die in een SS-uniform fakkels op het podium aanstak. Het doorsnijden van een keel werd gesimuleerd, maar de seks was echt. 'We werkten met onze lichamen en duwden de realiteit van SM en masturbatie recht in de gezichten van het publiek.'

Het werk van COUM deed stof opwaaien. 'In 1976 hadden we een

expositie in Londen met de titel *Prostitution*. Ik knipte de foto's waar ik zelf opstond uit seksblaadjes en verwerkte die in de kunstwerken.' Pers en politiek reageerden fel op de tentoonstelling: '*These people are the wreckers of civilisation*', aldus parlementariër Nicholas Fairbairn.

Cosey: 'Ik was verbaasd over de ophef. Toen de pers op *Prostitution* dook, was COUM eigenlijk al voorbij. Ik vond het helemaal niet prettig om achtervolgd te worden door journalisten en wilde verder met muziek. Het idee achter Throbbing Gristle was dat er geen formule voor muziek bestaat. Het kon op elk moment alle kanten op gaan. We wilden het publiek een fysieke ervaring geven. Bij optredens verstopten we

ons soms achter spiegels, zodat het publiek zich focuste op het geluid en ook nog eens naar zich zelf moest kijken. Niet iedereen was blij met ons. We kregen wel eens wat naar ons hoofd gesmeten.'

Cosey wist door kunst en muziek te ontsnappen uit een benauwd milieu. 'Ik koos voor vrijheid, maar wel tegen een hoge prijs. Mijn vader wees me af en gooide me het huis uit. Ik sprak toen nog wel met mijn moeder, maar de rel rond *Prostitution* maakte ook aan dat contact een einde. Dat was heftig, maar zorgde er wel voor dat ik volledig verlost was van verantwoordelijkheden ten opzichte van mijn ouders. Hun totale afwijzing gaf mij complete vrijheid.'

Door hiphop leren schrijven

De muzikale opvoeding van Thomas Heerma van Voss

In de essaybundel *Plaatsvervangers* beschrijft Thomas Heerma van Voss zijn muzikale ontdekkingsstocht. 'Bij de Spice Girls bleef ik hooguit tien minuten, want ik was hypernervus.'

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Crossing Border betekende voor mij in 2009 héél veel eerste keren', vertelt schrijver Thomas Heerma van Voss (27). Hij was achttien en net gede-buteerd met *De Allestafel*. 'Een klein boek, dat niet erg opviel. En ik was ontzettend verlegen.'

Foto Koos Breukel

Als onderdeel van The Chronicles, een groep jonge schrijvers, trad hij op en deed hij verslag als festivalchroniqueur. 'Het was niet alleen een van mijn eerste optredens, maar ook de eerste keer dat ik met zo'n organisatie werkte, na afloop in een hotel verbleef, en ervoor betaald werd.'

Dit weekend staat hij er terug op het podium, met een voordracht uit zijn laatste boek: *Plaatsvervangers*, een essaybundel over Heerma van Voss' eigen muzikale ontdekkingsstocht. Die begon in 1997, bij Skunk Anansie op Lowlands, samen met zijn vader, destijds hoofdredacteur van de VPRO-radio. 'Ik weet vooral nog dat ik heel klein was. Overall om me heen stonden veel grotere mensen.'

Eigenlijk nog iets eerder, zo beschrijft hij in *Plaatsvervangers*, bezocht hij al eens de Spice Girls. 'Dat was ook wel groot, maar bij Skunk Anansie was alles pas écht massaal. Muzikaal was het overdonderend, met keiharde gitaren, en we liepen langs allerlei andere podia voor we er waren. Mischien vond ik de muziek van de Spice Girls toen nog wel interessanter, maar tijdens dat optreden voelde ik me heel slecht. Ik ben er maar hooguit tien minuten geweest, want ik was

hypernervus. De concertervaring van Skunk Anansie voelt veel meer als een beginpunt.'

In *Plaatsvervangers* staat ook een aangrijpend hoofdstuk over een vriendschap die hij overhield aan zijn hiphop-website. 'In de jaren na de Spice Girls ontstond geleidelijk een enorme liefde en nieuwsgierigheid voor hiphop. De teksten begreep ik niet eens helemaal, maar ik hoorde wel meteen dat er van alles op het spel stond. En als ik me ergens in verdiep, of me ergens in vastbijt, komen er meestal licht obsessieve, onverzadigbare kanten boven.' Dat resulteerde in Hiphopleeft.nl. 'Als schoolier had ik er de tijd voor en ik had ook een drang naar overzicht. Via hiphopfora benaderde ik anderen. Het had iets heel nerderigs: van Zwolle tot Maastricht zaten we op een gegeven moment met twintig man thuis achter de computer over hiphop te schrijven.'

'Ik ben bij Hiphopleeft fatsoenlijk gaan schrijven - voor zover ik dat doe. Het was een prachtige

leerschool. Een beetje pielen, veel matige stukken geschreven, maar het leverde ook basisgereedschap op. Maar echt als fictieschrijver over een verhaal nadenken, dat kwam daarna pas.'

Inmiddels zit er alweer een nieuw boek in zijn hoofd. 'Al weet ik nog niet precies wat het wordt. Fictie in elk geval, en het heeft niks met muziek te maken. De ene dag denk ik: wow, wat gaat het hard! En de volgende dag: oh, god, wat ben ik aan het doen... Nou ja, misschien zijn dat de bekende fases.'

Wat Crossing Border betreft, is hij benieuwd naar het dubbelinterview van John Grant en Cosey Fanni Tutti (zie hierboven). 'Tank and the Bangas, een muziekgroep uit New Orleans, wil ik ook graag zien. En er komt een trits buitenlandse auteurs langs, zoals Margo Jefferson. Er gebeurt altijd ontzettend veel en het is niet zo statisch als sommige literaire avonden. Er zijn juist allerlei verschillende klanken en verhalen, waarin je je helemaal kunt onderdompelen.'

Botsing van muziek en literatuur

Op de 25^e editie van het festival Crossing Border, dit weekend in Den Haag, komen muziek en literatuur samen, of soms juist in botsing met elkaar. Muziek is er onder meer van Spoon, Orchestra Baobab, Priests, Tamino en Pink Oculus. En een greep uit de schrijvers: Max Porter, Anne-

lies Verbeke, Lieke Marsman, Abdelkader Benali en Hanna Bervoets. Het volledige programma is te vinden op crossingborder.nl, net als ticketinformatie.

Crossing Border
Den Haag, 2, 3 en 4 november

Agenda

FILM

LIFF 2017

KIJKHUIS

Le Fidèle

Vr. 3 november, 14.00 - 16.10, €9,00

Hostages

Za. 5 november, 14.30 - 16.14, €9,00

TRIANON

Heartstone

Do. 2 november, 14.15-16.24, €9,00

You were never really here

Vr. 3 november, 12.00 - 13.25, €9,00

The Square

Za. 4 november, 21.30 - 23.52, €9,00

Loving Vincent

Zo. 5 november, 16.45 - 18.05, €9,00

Last Flag Flying

Zo. 5 november, 21.45 - 23.49, €9,00

MUZIEK

BPLUSC: OUDE VEST

Duo Siekman - Krasnoselkaya

Do. 2 november, 12.45, €6,00

SCHELTEMA

LIFF: 20e editie FUNKED UP

Vr. 3 november, 20.00, €12,50, €15,00

PAARD

Kim Janssen + Dangers of the Sea

Do. 2 november, 20.00, €16,00

Dire Straits Experience - 40th Years Anniversary (ft. Chris White & Chris Whitten)

Zo. 5 november, 20.30, €37,50

Juice Crew W/Big Daddy Kane, kool G

Rap, Roxanne Shante & More

Di. 7 november, 19.30, €40,00

GEBR. NOBEL

Bickprty X Schuren Bij De Buren

Za. 4 november, 23.00, €10,00

The Kik + Support: Clean Pete

Do. 9 november, 19.30, €17,00

TWEË SPIEGHELS

Simio-Trio met Olivier van Niekerk

Vr. 3 november, 21.00, gratis

Ingi Bjarni Trio

Za. 4 november, 16.00, gratis

Pascal Janssen and Company

Za. 4 november, 21.00, gratis

David G Franco and Company

Za. 5 november, 16.00

Spiegels Special - Karel Boehlee

Wo. 8 november, 21.00, gratis

Voorrnde Leids Festival van het

Levenslied

Do. 9 november, 20.30, gratis

LEIDSE LENTE

Len & Mar

Vr. 3 november, 21.00, gratis

VELVET

Racoon

Zo. 5 november, 11.30, gratis

PRAETHUYS

Men in Blues

Zo. 5 november, 21.00, gratis

DE TREGTER

Folksessie

di. 7 november, 21.00, gratis

DIVERSEN

KOOYKER

Lezing: Literaire avond met

Thomas Verbogt

di. 7 november, 19.30, €5,00

INS BLAU

Shop till you drop (Try out)

Do. 2, vr. 3 en za. 4 november, 20.30, €19,50

BPLUSC: LEIDS VOLKSHUIS

Tentoonstelling: Kumikai, sumi-e

November, december

BPLUSC: OUDE VEST

Tentoonstelling: TKLinea

t/m 31 december,

VAN STOCKUM

Lezing: Pieter Waterdrinker,

Tsjajkovskistraat 40

do. 9 november, 19.30, gratis

HOMETOWN LOUNGE

Burkina Bazaar

Zo. 5 november, 12.00 tot 16.00, €7,38

ARS

Grote Veiling

Za. 4 november, 15.00

Kijkdagen t/m 3 november, 13.00 - 17.00

NIEUWE ENERGIE

Echt en Nieuw: innovaties in de

journalistiek

Do. 9 november, 17.00 - 19.00, lezing gratis, diner €10,00

Het Clubje

Foto Taco van der Eb

Column

Ivoren toren

Grenzend aan de hortus botanicus staat tegenwoordig een ivoren toren. Het gebouw zelf staat er al een tijdje, maar de functie is recentelijk veranderd. Vandaag de dag verkeren de Leidse filosofen hier. Nu ik er zo rondloop, voelt het er alleen wat rustig aan. Er is haast niemand binnen. Waar is iedereen?

Sommigen denken dat denkers alleen maar leunstoelen in zo'n ivoren toren nodig hebben. Ik zie het al voor me, een universiteit vol geïrriteerde docenten die het over niks anders kunnen hebben dan hun eigen gedachten en doorzichtigheid. Dan toch liever een tuin.

Vanaf het balkon spot ik wat gelijkgestemden. Al staande rondom de hortusvijver kijken ze naar een hypothetisch kind dat er hulpeloos in ligt, terwijl ze bespreken waarom ze het zouden moeten redden als het er echt ingelegen had.

Ik loop de trap af, stap naar buiten en tref een ijsberende docent wetenschapsfilosofie aan. Tijdens het heen- en weer wandelen scant hij de lucht af. 'Ik zoek een zwarte zwaan', antwoordt hij op mijn vraag naar waar hij precies mee bezig is. 'Ik zeg namelijk regelmatig dat het onwaar is dat alle zwanen wit zijn, omdat er ook zwarte zouden zijn – maar eerlijk gezegd heb ik er nog nooit een met mijn eigen ogen gezien.'

Hij mompelt nog wat en ik besluit te vragen of ik hem kan helpen zoeken. 'Zwaan-keef-aan', zegt hij en loopt alvast vooruit. We wandelen een kas vol tropische planten binnen. Het voelt er als een sauna, maar helaas haast zonder fauna. Van een zwarte zwaan krijgen we in ieder geval geen gehoor, maar wel van een aapje dat tikt op een typemachine.

'Wat doet die daar?' denk ik hardop, waarna een man wat bladeren opzchuift en ons in met een lichtelijk Zweeds accent vertelt: 'Als je hem maar oneindig de tijd geeft zal hij zonder twijfel ooit Hamlet van Shakespeare typen – hij zal alles schrijven, zolang je hem maar onbeperkt inkt, papier en de tijd geeft. Wat hij nu uitvoert? Kijk maar.' Momenteel blijkt het aapje weinig interessants te doen, dus we verlaten de kas.

Net na uit de achteringang kruist onze weg met een professor die verbaasd door zijn ronde brilglazen naar een mier staart. Hij vertelt ons dat het lijkt alsof het insect zojuist een afbeelding van Winston Churchill gemaakt heeft, maar dat dit onmogelijk intentioneel gebeurd is. Niet veel verderop probeert de docent *Philosophy of Mind* zich in te beelden hoe het is om een vleermuis te zijn, maar heeft geen idee hoe sonar nou precies ervaren wordt.

Ik kijk wat in het rond; er is nog steeds geen zwarte zwaan te bekennen. Ik sluit mijn ogen; wat kleurt zwart mooi bij de tuinen van de ivoren toren.

MATTIJN DE GROOT is student wijsbegeerte

'Studeren stelde niets voor'

Jaarclub '57 van het Leidsche Studenten Corps

Albert Meurer (79, rechten): 'In Leiden sind die Mädchen schon, und erst so richtig munter.'

José Ouwekerk (81, rechten): 'In Leiden ist der Morgen kuhl, am Rapenbahn nog kein Gewü-ü-ühl.'

Kaj van Oven (78, rechten): 'Ken je dat liedje? Het is een bewerking van *In Hamburg sind die Nächte Lang*, door Paul van Vliet, voor het Leidsch Studenten Cabaret. Paul zat een jaar hoger en begeleidde ons in het groentoneel. Tijdens de repetities waren we even vrij van al dat ontgroenen. Maar aan het einde ging je tijdens de voorstelling alsnog af: dan werden er tomaten naar je hoofd gegooid.'

Bert Bosch (77, geneeskunde): 'Dat ging allemaal langs mij heen. Ik zat achterin en speelde viool.'

Meurer: 'Het valt me toch mee dat ik iedereen nog herken hier.'

Hans Rasker (78, geneeskunde): We zijn hier ter viering van ons zestigjarig jubileum.'

Van Oven: 'Zestig jaar is zo verrekt lang, het is niet voor te stellen.'

Rasker: 'We schenken Minerva een replica van de Alexander-pokel (een beker, red.) zodat deze weer in de borrelzaal kan staan. Het origineel is getaxeerd op een waanzinnig bedrag en in een kluis beland. We hebben ook een bedrag bijeen gebracht voor het Minerva Scholarship Fund, dat financiële steun biedt aan Leidse studenten in het buitenland.'

Bosch: 'Ik kreeg een beurs om te studeren van Stichting dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds. Dat bestaat nog steeds. Als voorwaarde werd je verplicht om bij Minerva te gaan.'

Meurer: 'Studeren stelde vroeger eigenlijk niets voor. Het was helemaal niet academisch, het was gewoon stampen. Je ging naar een repetitor, en die bereidde je voor op het tentamen. Overdag ging je naar de bioscoop en s 'avonds ging je naar de soos.'

Van Oven: 'Ik speelde heel veel piano. Op den duur ging het niet goed met mijn

studie, toen heeft mijn vader de vleugel van mijn studentenkamer gehaald. Om te kunnen blijven spelen en een zakcent te verdienen, ben ik als kroegpianist aan de slag gegaan. Ik verdiende 10 gulden per uur. Ik startte met spelen, ook al was de kroeg leeg. 'Neehoh dat hoeft nog niet!', riep de kroegbaas dan. Maar ik wilde 70 gulden verdienen op een avond.'

Meurer: 'Ik verdiende mijn geld aan boord van de Johan van Oldenbarneveld door de wc's en douches schoon te maken. Met dit schip werden immigranten weggebracht naar Australië, Nieuw-Zeeland en Indonesië. Ik maakte een wereldreis van drie maanden.'

Bernard Goslings (82, geneeskunde): 'Ik weet nog wel dat de A-griep heerste tijdens een ontgroening. Tijdens mijn studie had ik daar een en ander over geleerd, dus ik dook onder de tafels waar de feuten zaten en riep: 'Hoesten, hoesten jullie! Geen hand voor de mond!' Want als iedereen tegelijk de

griep kreeg, kwamen we er ook weer sneller van af.'

Meurer: 'Zo'n grote groep in een ontgroening trekt natuurlijk ook uitwassen aan. Dat er bij Vindicat op iemands hoofd is gestaan, dat gaat veels te ver. Die mensen zijn al gefrustreerd, komen in een machtspositie terecht en gaan vervolgens los.'

Ouwekerk: 'In onze tijd had je Geertsema, een reünist van in de veertig die nog elk jaar terugkwam om te ontgroenen. Dat was terreur.'

Meurer: 'Hij sloeg feuten.'

Ouwekerk: 'Die man werd later commissaris van de Koningin en minister van Binnenlandse Zaken. Hij heeft nog gestreden voor de homo-emancipatie, maar op Minerva ging hij zich te buiten. Dikkie heeft nog een keertje tegen hem staan schreeuwen in een lege borrelzaal: 'Weet je wat jij bent Geertsema, je bent een lul!!!'

DOOR MELLE PETERS

Bandirah

